

ביאור מהרש"א

מסכת פסחים

פרק כל שעה

חלק ב'

מדף כז: עד דף לד:

מפתח

דף כז:	4
תד"ה מה נותר	4
תד"ה חלבו של שור הנסקל יוכיח	7
דף כח:	9
תד"ה אמרו לו	9
תד"ה ותנן נמי	10
תד"ה עבודה זרה דלא ממיסה לא בעי שחיקה	12
דף כח:	19
תד"ה וחד לפני זמנו	19
דף כט:	21
רש"י ד"ה מעל חייב	21
רש"י ד"ה את יום הכפורים	22
רש"י ד"ה ורב יוסף ותד"ה רב אשי אמר בדף כט:	24
תד"ה בדין הוא	31
תד"ה מאן יש אומרים	32
תד"ה ר' נחוניא	38
תד"ה אין פודין את הקדשים	40
תד"ה אין פודין	41
דף כט:	43
תד"ה רב אשי אמר	43
רש"י ד"ה אי נימא בנותן טעם	44
דף ל:	46
תד"ה אמר רבא	46
דף ל:	48
תד"ה והלכתא	48
תד"ה התורה העידה	49
דף לא:	52
גמרא אי אמרת בשלמא	52
תד"ה משתעבדנא לבעל חוב דאביכון	55
רש"י ד"ה ישראל שהלווה	58
דף לא:	62
תד"ה שקונה משכון	62
רש"י ד"ה לא קשה	64
דף לב:	68
רש"י ד"ה כר' נחוניא ותד"ה דבר הראוי להיות קדש	68
דף לב:	71
תד"ה ואין נתינה	71
תד"ה מעילה שלא וכו'	72
דף לג:	78
תד"ה ומינה	78
תד"ה אף מעילה בכזית	81
גמרא לא אם אמרת בשאר מצוות שכן לא מתחייב בהן שאינו מתעסק כו'	83
דף לג:	85
תד"ה אמר קרא	85

תד"ה לאימת.....	86
דף לד.....	90
תד"ה בשליקתא.....	90
תד"ה טהרו מלטמא חלק א'.....	92
תד"ה טהרו מלטמא חלק ב'.....	93
תד"ה למה לי עיבור צורה.....	96
דף לד.....	98
רש"י ד"ה אי אמרת בשלמא ותד"ה שאם זרק הורצה.....	98
רש"י ד"ה הכי גרסינן.....	100
רש"י ד"ה אף אנן נמי תנינא.....	103

דף כז:

תד"ה מה נותר

מיעוט דושרפת את הנותר	איסור הנאה לשור הנסקל	איסור הנאה לחמץ	
לא מוקים המיעוט לחמץ דדמי לי' ואיתא בשריפה וגם לא איצטריך לשור הנסקל דלא דמי לי' וליתא בשריפה	באם אינו ענין מותר דבמה מצינו אי אפשר לאגמורי דהרי אינו דומה לו בכרת	במה מצינו מותר דדומה לו	שטת ר' יהודה אליבא דמ"ד בדף כד. דיליף מנותר
מוקים המיעוט בין לחמץ בין לשור הנסקל דמהיכי תיתי לחלק, ובלא מיעוט הוי יליף דבשריפה הן מנותר דדמי להן	באם אינו ענין מבשר טמא דאע"ג דדמי לבשר טמא ליכא למילף במה מצינו דנבילה תוכיח	באם אינו ענין מבשר טמא דאע"ג דדמי לבשר טמא ליכא למילף מיני' במה מצינו דנבילה תוכיח	שטת רב פפא

(1) עיקרים במה מצינו ואם אינו ענין

(א) בדדמי נלמד למלמד

(i) ילפינן במה מצינו ולא באם אינו ענין

(ב) בדלא דמי נלמד ללמד

(i) ילפינן באם אינו ענין ולא במה מצינו

(ג) אף בדדמי לי' אי איכא יוכיח

(i) ילפינן באם אינו ענין ולא במה מצינו

(ד) בלימוד במה מצינו

(i) ילפינן כל מה דאפשר ללמד

(ii) ואי איכא מיעוטא מוקמינן לי' ללימוד אחר

(ה) בלימוד אם אינן ענין דלא דמי לי'

(i) ילפינן רק מה דהוצרך ללמוד

(ii) אף בלא מיעוט

(ו) בלימוד אינו ענין דדמי לי'

(i) והא דלא דנין במה מצינו אתיא רק מטעם יוכיח

(ii) יליף כל מה דאפשר ללמד

(iii) חוץ ממה דאימעוט

(ז)

(2) גמרא

(א) אמר ר' יהודה אין ביעור חמץ אלא בשריפה

- (ב) והדין נותן... מה נותר בשריפה אף חמץ בשריפה
- (ג) ... אמרו לו נבילה תוכיח
- (i) שאסורה באכילה ואינה טעונה שריפה
- (3) גמרא בדף כד.
- (א) ילפינן איסור הנאה לחמץ ושור הנסקל באם אינו ענין מלא יאכל דכתיב גבי נותר
- (i) ואתי מיעוט דושרפת את הנותר דלא למישרפי לחמץ ושור הנסקל
- (ב) קשיא
- (i) והאי לא יאכל להכי הוא דאתי והא מיבעי לי' וכו'
- (ג) תירוץ דרב פפא
- (i) יליף איסור הנאה לחמץ ושור הנסקל באם אינו ענין מבשר טמא
- (ii) וממיעוט דושרפת את הנותר יליף דלא למישרפי לחמץ ושור הנסקל
- (4) תוספות (כמבואר במהרש"א)
- (א) קשיא
- (i) היאך יליף ר' יהודה שריפה מנותר בגמרא דידן
- (1) בעוד שבדף כד. קבענו דבנותר גופי' קא ממעיט קרא דהנותר בשריפה
- (2) ואין חמץ ושור הנסקל בשריפה
- (ב) תירוץ
- (i) לר' יהודה כשדנין איסור הנאה לחמץ ושור הנסקל מנותר
- (1) **על פי עיקר א'** דנין חמץ במה מצינו מנותר דדמי לי' בכרת ובבל תותירו
- (2) **ועל פי עיקר ב'** דנין לשור הנסקל באם אינו ענין דלא דמי לי' בכרת ובבל תותירו
- (ii) **ועל פי עיקר ד'** מאחר דחמץ דומה לנותר לא מוקי למיעוט דושרפת לחמץ
- (iii) **ועל פי עיקר ה'** מאחר דשור הנסקל לא דומה לי' לנותר
- (1) ורק מכח אם אינו ענין דנין איסור הנאה ממנו
- (א) גמרינן מנותר רק מה דמוכרח לכל הפחות דהיינו איסור הנאה
- (ב) ולא גמרינן מיני' שריפה
- (ג) בכך דלא צריכין לושרפת לממעיט שריפה בשור הנסקל
- (iv) ודוק דרך אגב דקושית הגמרא ד"והא קמבעיא לי' וכו'"
- (1) קאי רק אשור הנסקל דיליף לי' באם אינו ענין
- (א) והיינו דקא מקשה דמיבעי לי' ללא יאכל לדרוש אחר
- (2) אבל לא מפריך בכלל אחמץ דיליף במה מצינו
- (3) בכך שגם לאחר הפירכא מצי למילף איסור הנאה ושריפה לחמץ מנותר
- (4) ותירוץ דרב פפא אתיא רק להמציא מקור לאיסור הנאה לשור הנסקל
- (5) מהרש"א

(א) קשיא

(i) **על פי עיקר ד'** למאי מוקים לה ר' יהודה למיעוט דושרפרת.

(ב) תירוץ

(i) לתירוץ דרב פפא דס"ל דגמרינן איסור הנאה לשור הנסקל מבשר טמא

(1) **ועל פי עיקר ג'** צריך לומר דאע"פ דדומה לבשר טמא אפ"ה מוכרחים ליגמור מבשר טמא
באם אינו ענין ולא במה מצינו

(א) משום דבמה מצינו מיפרך מטעם נבילה תוכיח דאסורה באכילה ואינה אסורה בהנאה

(ב) והוצרך ליליף דינו באם אינו ענין מבשר טמא

(2) בכך שלשטת רב פפא הוצרך למיעוטא דושרפת שלא ליגמר שריפה לשור הנסקל מבשר
טמא

(ג) סופו של דבר דלר' יהודה ניחא דחמץ בשריפה יליף מנותר

תד"ה חלבו של שור הנסקל יוכיח

(1) גמרא

(א) אמר ר' יהודה אין ביעור חמץ אלא בשריפה

(i) דיליף מנותר

(ii) דנותר בשריפה וחמץ ונותר שניהם ענוש כרת

(ב) אמרו לו חלבו של שור הנסקל יוכיח

(i) שענוש כרת ואינו טעון שריפה

(ג) חזר ר' יהודה ודנו דין אחר דנותר וחמץ שניהם בבל תותירו

(ד) אמרו לו אשם תלוי יוכיח

(2) תוספות

(א) קשיא

(i) ר' יהודה ס"ל דחמץ בשריפה מנותר במה מצינו

(1) דהרי חמץ ונותר שניהם ענוש כרת

(2) ומדנותר בשריפה חמץ נמי בשריפה

(ii) ועל זה פרכינן דחלבו של שור הנסקל יוכיח שענוש כרת ואינו טעון שריפה

(iii) ואמאי לא אסיק אדעתין דבאותו במה מצינו ילפינן דגם חלבו של שור הנסקל בשריפה

(ב) תירוץ

(i) הרי בסוף הסוגיא איתא

(1) דחזר ר' יהודה ודנו דין אחר

(א) דנותר וחמץ שניהם בבל תותירו וכו'

(ב) ומשור הנסקל ליכא למיפרכי' דשור הנסקל אינו בבל תותירו

(ג) ובכך עדיף לילף מנותר בלימוד במה מצינו

(i) לחמץ דאיתא בבל תותירו

(ii) ולא לשור הנסקל דאינו בבל תותירו

(ii) ומשום דשור הנסקל אינו בבל תותירו

(1) ליכא למיפריך הבמה מצינו בכרת דבתחלת הסוגיא

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) עכשיו שקבענו דגם בתחלת הסוגיא כשדן מנותר במה מצינו מדין כרת

(1) כבר ידענו דחמץ דומה לנותר בבל תותירו

(2) כשמקשה אמרו לו חלבו של שור הנסקל יוכיח שענוש כרת ואינו טעון שריפה

(3) אמאי לא השיב מה לשור הנסקל שאינו בבל תותירו

(ii) תירוץ

(1) אין הכי נמי

(2) ולא טרח ליפרוך כן דסמך על קושיא אחריתי דעליו אין לו לר' יהודה תשובה

(א) דאשם תלוי יוכיח

דף כח.

תד"ה אמרו לו

(1) גמרא

- (א) אמר ר' יהודה אין ביעור חמץ אלא בשריפה
- (ב) חזר ר' יהודה ודנו דין אחר דנותר וחמץ שניהם בבל תותירו
- (ג) אמרו לו אשם תלוי וחטאת עוף (אם שחטו ואירע בו פסול) יוכיחו שהם בבל תותירו ולדברך בקבורה

(2) תוספות

(א) לר' יהודה אית ליה איזה לימוד דאשם תלוי וחטאת עוף אינם בשריפה

(3) מהרש"א

(א) קשיא

- (i) הרי בגמרא דידן משמע דבלא שום לימוד מורה הסברא חיצונה דאינה בשריפה
- (ii) דהרי הוצרכו ללימוד דאית שריפה

(ב) תירוץ

(i) דיני קדשים יש להם דין מיוחד דבלא קרא הנם בשריפה

- (1) דהרי בדף כד. איתא דמקרא דוכל ... בקדש... באש תשרף נפקא לן דכל שבקדש בשריפה
- (2) ולכך צריכים מיעוט מיוחד לאשם תלוי וחטאת עוף דאינם בשריפה

תד"ה ותנן נמי

מקילין	מחמירים	
חכ"א אף מפרר וזורה לרוח או מטיל לים	ר' יהודה אין ביעור חמץ אלא בשריפה	חמץ
ר' יוסי שוחק וזורה לרוח או מטיל לים	רבנן אם שוחק אף הוא נעשה זבל ומגדל צמחים ולא דמי לחמץ דשם מקילין, מפני דבע"ז לא כתיב בה אכילה ואסור במגדל צמחים אף דשלא כדרך הנאתן היא, ומפני לא ידבק ממך אסור אף דקרקע גורם היתר בצמחים	עבודה זרה

(1) תוספות

(א) מובן

(i) דר' יוסי דמיקל לענין עבודה זרה

(1) לא פליג בחכמים המקילים לענין חמץ

(ii) ורבנן דמחמירים לענין עבודה זרה

(1) לא פליגי בר' יהודה דמחמיר לענין חמץ

(ב) קשיא

(i) האם יש למצוא דרך שבה לא קמיפליגי

(1) חכמים המקילים לענין חמץ

(א) ברבנן המחמירים לענין עבודה זרה

(ג) תירוץ

(i) כן

(ii) חמץ אינו דומה לעבודה זרה

(1) דחמץ אסור דוקא בדרך הנאתו דכתיב ב' אכילה

(2) משא"כ עבודה זרה דאסור אף שלא כדרך הנאתה

(א) כגון בנעשה זבל לגדל צמחים

(i) משום דלא כתיב ב' אכילה וגם כתיב ב' לא ידבק בידך וכו'

(3) והלכך מצריך שריפה כדי שלא יהנה ממנו אף שלא כדרך הנאתו

(iii) בכך דלא מוכרח דרבנן דמחמירים לענין עבודה זרה

(1) פליגי בחכמים דמקילים לענין חמץ

(2) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אמרינן דעבודה זרה אסורה אף שלא כדרך הנאתה

(i) משום

1. דלא כתיב בי' אכילה

2. וגם כתיב בי' לא ידבק בידך וכו'

(ii) אמאי לא סגי לן בטעמא דלא כתיב בי' אכילה

(ב) תירוצ

(i) משום דאף כשנשחק צריך קרקע עולם דגורם היתר היא

(1) כדי לגדל צמחים

(ii) וצריכים לקרא דלא ידבק בידך

(iii) למיגמר דשלא כדרך הנאתה אסורה אף בזה וזה גורם

תד"ה עבודה זרה דלא ממיסה לא בעי שחיקה

עבודה זרה		חמץ	אליבא דר' יוסי
נהר	ים	נהר	
שוחק	אינו צריך לשחוק	פורר	רבה
לא מהני שחיקה	שוחק	אינו צריך לפרור	רב יוסף אליבא שטת "לכאורה" בתוספות בפסחים וגם לפי מסקנת תוספות בע"ז אליבא דמהרש"א
שוחק	שוחק		רב יוסף לפי מסקנת תוספות בע"ז אליבא דמהרש"ל
שוחק	אינו צריך לשחוק	אינו צריך לפרור	רב יוסף למסקנת תוספות בפסחים

(1) גמרא

- (א) ר' יהודה אומר אין ביעור חמץ אלא שריפה
- (ב) וחכ"א אף מפרר וזורה לרוח או מטיל לים
- (ג) לענין עבודה זרה איתא
- (i) ר' יוסי אומר שוחק וזורה לרוח או מטיל לים
- (ii) ורבנן אמרי רבנן אם שוחק אף הוא נעשה זבל ומגדל צמחים
- (ד) קשיא
- (i) האם צריכי רבנן פירור בחמץ
- (1) דוקא בזורה לרוח
- (2) או אף כשמטיל לים
- (ii) האם צריך ר' יוסי שחיקה בעבודה זרה
- (1) דוקא בזורה לרוח
- (2) או אף במטיל לים
- (ה) תירוצ' (עיין בטבלא)
- (i) רבה ס"ל

- (1) דע"ז דמובאת לים המלח לא בעי שחיקה
- (2) חמץ דמובא לשאר נהרות בעי פירור
- (ii) רב יוסף ס"ל
- (1) דע"ז דלא ממאיסה בעי שחיקה
- (2) חמץ דממאיס לא בעי פירור
- (1) ברור דרב יוסף פליג ארבה ולא בעי פירור לחמץ בשאר נהרות
- (i) אבל לא ברור מה שיטתו דרב יוסף בעבודה זרה
- (1) ובזאת ידונו התוספות כמבואר למטה
- (2) גמרא מסכת עבודה זרה דף מג:
- (א) ר' יוסי אומר שוחק וזורה לרוח או מטיל לים
- (ב) אמרו לו דאסור
- (ג) אמר להם והלא כבר נאמר ואכות אותה תחון
- (ד) אמרו לו משם ראי'
- (i) והלא כתיב אח"כ וישק לבני ישראל
- (ii) דלא נתכוין אלא לבודקן כסוטות
- (3) תוספות (כמבואר במהרש"א)
- (א) עיין בטבלא
- (ב) במבט ראשון (בטבלא: "רב יוסף אליבא שטת לכאורה")
- (i) נראה לתוספות
- (1) דמדרב יוסף פליג ארבה ומצריך שחיקה לע"ז בים המלח
- (2) אם כן מוכרח (להלן נבאר טעם ההכרח)
- (3) דלרב יוסף שחיקה לא מהני לע"ז בשאר נהרות
- (ii) אבל לבסוף (בטבלא: "שטת רב יוסף למסקנת תוספות בפסחים")
- (1) קא מסיק להו לתוספות
- (א) דרבה ורב יוסף קמיפלגי בדינא רק בחמץ בשאר נהרות
- (i) ודתרוייהו ס"ל דלענין עבודה זרה
1. טעונה שחיקה בשאר נהרות
2. ולא טעונה שחיקה בים המלח
- (ג) קשיא
- (i) האיך מצית לומר כן
- (1) הרי רבה קאמר דלר' יוסי בעי שחיקה רק היכן דלא מטיל לים
- (2) ורב יוסף קאמר דבעי שחיקה גם למטיל לים
- (ד) תירוץ

- (i) רבה ורב יוסף קמיפלגי רק בכוונת ר' יוסי ולא בשטת' דר' יוסי
(ii) לרבה

- (1) כוונת ר' יוסי ב"ים" היינו ים המלח
(2) בכדי כשאמר ר' יוסי שוחק וזורה לרוח או מטיל לים
(א) היתה כוונתו בשחיקה דקאי רק אזורה לרוח
(i) ואין הכי נמי דאלו כוון ר' יוסי לשאר נהרות
(ii) ה' אומר לך דגם בהו צריך שחיקה

(iii) לרב יוסף

- (1) כוונת ר' יוסי ב"ים" היינו לשאר נהרות
(2) בכדי כשאמר ר' יוסי שוחק וזורה לרוח או מטיל לים
(א) היתה כוונתו לזורה לרוח וגם למטיל לים (דלדידי' היינו שאר נהרות)
(3) ואלו כוון ר' יוסי לים המלח ה' אומר לך דלא בעי שחיקה

(4) מהרש"ל

(א) קשיא

(i) ניהדר ל"שטת לכאורה במסכת פסחים"

- (1) דלשטה זו קסבר רב יוסף דטעון שחיקה בים המלח
(2) וכתבו בתוספות
(א) דאם כן מוכרח
(ב) דלרב יוסף שחיקה לא מהני לע"ז בשאר נהרות
(3) מהו ההכרח?

(א) יכול להיות דטעון שחיקה, ודשחיקה מהני בין בים המלח ובין בשאר נהרות

(5) מהרש"א

(א) תירוץ

(i) טעם ההכרח היינו

- (1) דמחמירים בשאר נהרות יותר מבים המלח
(2) דאי לא הכי אמאי מדייקינן בכמה דוכתי דמביא הע"ז דוקא לים המלח

(ב) קשיא

(i) היתכן דשחיקה מהני לזורה לרוח ולא מהני בזורה לשאר נהרות

(ג) תירוץ

(i) יתכן

- (1) דבשאר נהרות איכא למיחש טפי שהמים יוליכו אותו למקום אחד בידות הנהר
(2) משא"כ בזורה לרוח שאינו בא למקום אחד

(6) מחלקותם דמהרש"ל ומהרש"א תלוי' בהבנתם בתוספות במסכת עבודה זרה

- 7) להלן סיכום מסקנת תוספות הלז והבנתם דמהרש"א ומהרש"א (כמבואר בצוהר לבנין)
- 8) תוספות בע"ז, חלק א', אליבא דר' יוסי
- א) רבה (ראה שורה ראשונה בטבלא לעיל)
- i) לא טעון שחיקה בים המלח
- ii) טעון שחיקה בשאר נהרות
- ב) רב יוסף טעון שחיקה "אף בים המלח דאיירי בה רבה"
- ג) מאי האי דכתבו התוספות "אף"
- i) למהרש"ל כוונתם
- (1) דלא זו בלבד דטעון שחיקה בשאר נהרות ודשחיקה מהני בהן
- (א) דרבה לא פליג בה
- (2) אלא דגם טעון שחיקה בים המלח
- (א) אף דרבה פליג בזה
- ii) למהרש"א כוונתם במלת אף למשמעות אף על פי או למרות
- (1) כלומר דרב יוסף מצריך שחיקה בים המלח למרות פלוגתתו דרבה
- (2) ואין הכי נמי
- (א) דבשאר נהרות דלא איירי בה רבה וקסבר דשחיקה מהני בהן
- (ב) קמיפליג רב יוסף וקסבר דשחיקה לא מהני בהן
- iii) בקיצור
- (1) מהרש"ל
- (א) תוספות בע"ז קסברי דלרב יוסף מהני שחיקה בין בים המלח בין בשאר נהרות
- (ב) ובכן קשיא לי' ל"שטת לכאורה" לרב יוסף
- i) אשר לשטה זו קא מצריך רב יוסף שחיקה בים המלח
- ג) אמאי מוכרח לן דלדיד' לא מהני שחיקה בשאר נהרות
- ד) אמאי לא יכול להיות דטעון שחיקה ושחיקה מהני בין בים המלח בין בשאר נהרות
- i) כמו דסברי תוספות בשטה אחרונה בעבודה זרה
- (2) מהרש"א
- (א) מסקנת תוספות במסכת עבודה זרה היא היא שטת "לכאורה" במסכת פסחים
- i) דהיינו דשחיקה מהני בים המלח ולא בשאר נהרות

(ii)

9) תוספות בע"ז חלק ב'

נהר לר' יוסי למהרש"א	נהר לר' יוסי למהרש"ל	נהר לר' יוסי למהרש"א	נהר לר' יוסי למהרש"ל	
שחיקה לא מהני דדרוש דרבנן (דנאמר לכ"ע) מוכח דמחמירם יותר מר' יוסי	שוחק (כחומר דר' יוסי), דדרוש דרבנן דויזר רק ר' יוסף אמרו	שוחק	שוחק	רבה
שחיקה לא מהני כחומר דר' יוסי וגם כדמוכה דרוש דרבנן	לא מהני אף דמצד הדין לא צריכי להחמיר יותר מר' יוסי אפ"ה מדרשת ויזר (דרב יוסף אמרו) מוכח דמחמירי	לא מהני שחיקה	שוחק	רב יוסף

(א) קשיא

- (i) רבנן קמיפלגי בר' יוסי וס"ל דאסור לזרות ברוח
- (ii) ולא קאמרי בהדיא מה דסבירא להון בימים ובנהרות
- (iii) רק מדמחמירי בזורה לרוח, מובן דבשאר נהרות לכל הפחות לא מקילי לגבי ר' יוסי
- (iv) אבל עלינו לברר אי גם מחמירי לגבי ר' יוסי
- (v) ובתוך הדברים צריכים לעמוד על כך דהלכה למעשה צריכים למצוא דרך לבטל עבודה זרה באם אי אפשר לי' ללכת לים המלח

(ב) תירוץ (עיין בטבלא)

- (i) נעיין מקודם בשטת רבה
 - (1) רבה קסבר אליבא דר' יוסי
 - (א) דלא צריך שחיקה בים המלח
 - (ב) ודשחיקה מהני בשאר נהרות
 - (2) ולדידי' יכולין רבנן לפסוק
 - (א) דאסור לזרות ברוח
 - (ב) וכרבה דשחיקה מהני בשאר נהרות
- (i) דהרי מספיק אם לא מקילי לגבי רבה
 - (3) וא"כ נשאר לנו דרך בו לבטל עבודה זרה בלי להביאה לים המלח
 - (א) והיינו שחיקה בשאר נהרות

(ii) קשיא

- (1) אבל לרב יוסף קשה (למטה נבאר אמאי לא עולה קושיא זו גם לרבה)
 - (א) ר' יוסי מביא התם סייעתא דזורה ברוח מהא דכתיב בעגל ויזר על פני המים
 - (ב) ורבנן פליגי דקאמרי דויזר על פני המים לא הועיל לביטול
- (i) ותועלתו דה"ויזר" הי' רק לבודקן כסוטה

- (ג) והרי ויזר על פני המים
 (i) חוץ מזה דהי' זורה לרוח
 (ii) ג"כ הי' שוחק בשאר נהרות
 (2) א"כ מוכרח דלרבנן שחיקה בשאר נהרות ג"כ לא מהני
 (3) וא"כ אליבא דרב יוסף אליבא דרבנן
 (א) מה יעשה האדם לבטל עבודה זרה באין לו דרך לים המלח

(10) מהרש"ל

(א) קשיא

- (i) דרוש דויזר על פני המים לבודקן כסוטה נאמרה לרבנן לכ"ע
 (ii) ואמאי מקשי התוספות מיני' רק לרב יוסף

(ב) תירוץ

- (i) מפני דבמקרה הנו רב יוסף הי' ניהו דאמרו לדרוש לפרש דברי רבנן
 (1) דאסרי לזרות ברוח

(ג) בכך

- (i) דאע"ג דלרב יוסף אליבא דר' יוסי מהני שחיקה בין ביים המלח בין בשאר נהרות
 (ii) והיו יכולים רבנן להסכים לר' יוסי
 (1) דהא לא מוכרח דמחמירי לגבי'
 (iii) אפילו הכי מוכרח מדרשה דהביא רב יוסף לרבנן
 (iv) דלדידי' קסברי רבנן דשחיקה לא מהני בשאר נהרות

(11) מהרש"א

(א) קשיא

- (i) דוחק לומר דבמקרה דרש רב יוסף אותו דרוש דמפרש טעמיהם דרבנן
 (ii) וא"כ הדרא קושיא לדוכתא
 (1) אמאי מקשי התוספות לרבנן דוקא אליבא דרב יוסף

(ב) תירוץ

- (i) מוכרח דרב יוסף אליבא דר' יוסי קסבר דלא מהני שחיקה בשאר נהרות
 (ii) ומפני דאי אפשר להן לרבנן למיקל לגבי ר' יוסי
 (iii) מוכרח עוד דלרבנן לא מהני שחיקה בשאר נהרות
 (1) וכבר נודע לנו דאסרי לזרות ברוח
 (2) הלכך מקשי תוספות להן מה יעשה האדם לבטל עבודה זרה באין לו דרך לים המלח
 (iv) הרי דקושיא זו עולה לרב יוסף רק אליבא שיטת' דמהרש"א
 (1) בכך דמהרש"א מביא מזה סייעתא לשיטת'

(ג) קשיא

(i) א"כ קשה קושית התוספות לרבנן אף בלא קרא דויזר על פני המים

(ii) ואמאי איצטריכי להו להתוספות לקרא זו כדי להקשות קושיתם

(ד) תירוץ

(i) צריכים להגיה בתוספות דרצו בזה להמשיך קושיתם גם אליבא דרבה

(ii) דלידי' מצד הדין היו יכולים לומר דשחיקה מהני בשאר נהרות

(1) דשיטה זו לא היתה קולא לגבי ר' יוסי

(iii) אבל אפ"ה קשה להן דמדרוש דלבודקן כסוטה

(1) מוכח דאפילו אליבא דרבה קסברי רבנן

(א) דשחיקה לא מהני בשאר נהרות

(ה) סיכום

(i) סיוע למהרש"ל

(1) דלשטתו לא צריכין להגיה בתוס'

(ii) סיוע למהרש"א

(1) דלשטתו לא הוצרך לדחוק דבמקרה דרש רב יוסף אותו דרוש דמפרש טעמיהם דרבנן

דף כח:

תד"ה וחד לפני זמנו

לקרות מימין לשמאל

חמץ נוקשה	אי נחשב כחמץ גמור לענין איסור הנאה	הי' לו ליחשב כחמץ גמור לכרת
לפני זמנו ולאחר זמנו	נחשבים כתוך זמנו לענין איסור הנאה	אבל אינם בכרת מפני איזה לימוד

(1) גמרא

- (א) לר' יהודה חמץ לפני זמנו ולאחר זמנו אסור בהנאה בלאו
(ב) מאי טעמא דר' יהודה, תלתא קראי כתיבי לא יאכל חמץ, כל מחמצת לא תאכלו, ולא תאכל עליו חמץ
(ג) חד לפני זמנו וחד לאחר זמנו וחד לתוך זמנו
(2) עכשיו ניהדר בגמרא ובתד"ה מאי בינייהו בדף כג:

(א) גמרא

- (i) ר' אבהו ס"ל דאף לא יאכל בחולם איסור הנאה במשמע
(ii) חזקי' ס"ל דרק לא יאכל בצירי איסור הנאה במשמע
(ב) תוספות בדף כג:

(i) קשיא

- (1) איסור חמץ נוקשה ילפינן מכל מחמצת לא תאכלו דכתיב בחולם
(2) אמאי לא קמיפלגי חזקי' ור' אבהו אי חמץ נוקשה אסור בהנאה

(ii) תירוץ

- (1) מכל מחמצת ילפינן דחמץ נוקשה דינו כחמץ גמור
(2) וא"כ אוקי בי' כל דיני חמץ ואיסור הנאה בכלל

(iii) קשיא

- (1) א"כ ניהוי חמץ נוקשה בכרת כמו חמץ גמור דדינו בכרת

(3) תוספות כאן

(א) קשיא

- (i) אמרינן דלחזקי' רק לא יאכל בצירי איסור הנאה במשמע
(ii) רק חד מתלת קראי דנזכרים לעיל כתיב בי' לא יאכל בצירי
(iii) כמובן דאותו קרא מוקמינן לתוך זמנו
(iv) א"כ מנא לי' לחזקי' דחמץ אסור בהנאה לפני זמנו ולאחר זמנו

(ב) תירוץ

- (i) השתא דאסרינן ללפני זמנו ולאחר זמנו נחשבינהו כבתוך זמנו ולא נחלק ביניהם

(ii) בכך דיש להן כל דיני תוך זמנו, ואיסור הנאה בכלל

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אמאי לא מקשי כאן כדמקשי בדף כג: דהיינו

(1) א"כ ליהוי לפני זמנו ולאחר זמנו בכרת כמו חמץ בתוך זמנו דדינו בכרת

(ב) תירוק (עיין פני יהושע)

(i) מוכרח דיש איזה מיעוט לכרת לפני זמנו ולאחר זמנו

דף כט.

רש"י ד"ה מעל חייב

לקרות מלמעלה למטה

ר' שמעון דאליבא דרבא ס"ל דחמץ של הקדש בפסח אסור לאחר הפסח מותר אם אכל חמץ של הקדש במועד	ר' יוסי הגלילי דס"ל דחמץ של הקדש בפסח אסור לאחר הפסח מותר אם אכל חמץ של הקדש במועד
אי דבר הגורם לממון דמי	אי דבר הגורם לממון לאו כממון דמי
מעל דהקדש יוזק לאחר המועד	לא מעל דבתוך המועד לא הוזק הקדש
מעל דהקדש יוזק לאחר המועד	מעל דהזיק להקדש בפסח עצמו

(1) גמרא

(א) לרבא אליבא דר' שמעון

(i) חמץ של הקדש

(1) אסור בהנאה בפסח

(2) ומותר בהנאה לאחר הפסח

(ב) לר' יוסי הגלילי אף חמץ של ישראל מותר בהנאה אף בתוך זמנו במועד

(ג) תניא האוכל חמץ של הקדש במועד מעל ויש אומרים לא מעל

(2) רש"י

(א) האי דכתיב מעל היינו אליבא דר' שמעון

(i) ואע"ג דבמועד עוד לא הוזק הקדש

(1) דאם לא נאכל לא הי' ישראל פודהו במועד בזמן דאסורה לו

(ii) מעל למ"ד דבר הגורם לממון כממון דמי

(1) לפי שבאכלו את ההקדש גרם להקדש שלא יוכל למכרו אחר המועד

(א) בזמן שישראל הי' פודהו דאז מותר החמץ של הקדש בהנאה

(3) מהרש"א

(א) הי' יכול לאוקמי אליבא דר' יוסי הגלילי

(ב) אף למ"ד דבר הגורם לממון לאו כממון דמי

(ג) דהרי הוזק הקדש מיד במועד

(ד) דאי לאו דאכלו הי' הקדש יכול ליהנות ממנו

(i) גם במועד ע"י פדי' לישראל שמותר לו בהנאה

רש"י ד"ה את יום הכפורים

				האוכל חמץ של הקדש במועד יש אומרים לא מעל
וגם ניחא דליכא קרבן דכיון דהזיד בחמץ לית תשלומין ולית קרבן	ולפיכך לא מעל	פטור מתשלומין כר' נחוניא מדחייב כרת על החמץ	שגג בהקדש והזיד בחמץ	לרש"י למהרש"א (עיין שטה אחרת למטה בד"ה (ורב יוסף)
אבל קשה להו אמאי לא מביא קרבן אף בדיש עמו שגגת כרת, דהא בשאר מצוות חייב חטאת בשגגת כרת	וניחא דלא מעל	פטור מתשלומין כר' נחוניא וחזקי' ביהד	שגג בהקדש ושגג בחמץ	יש טועים למהרש"א (עיין שטה אחרת למטה בד"ה (ורב יוסף)

(1) עיקרים

- (א) קם לי' בדרבה מיני'
 (i) חייבי מיתות בית דין פטורין מן התשלומין
 (ב) ר' נחוניא בן הקנה
 (i) חייבי כריתות פטורין מן התשלומין
 (ג) אית דסברי
 (i) חייבי מיתה בידי שמים פטורין מן התשלומין
 (ד) תנא דבי חזקי'
 (i) חייבי מיתות ב"ד שוגגין פטורין מן התשלומין

(2) מהרש"א

- (א) ראה שטה דיש טועים בטבלא
 (i) דהם סוברים דלא מעל היאך דשגג במעילה ובחמץ
 (ב) ברש"י איתא "וקשיא להו ליש טועים"
 (ג) קשיא
 (i) מאי קשה להו ליש טועים
 (ד) שמא נאמר
 (i) דקשה להו דבלא הזיד בכלום
 (1) ליתא לדקם לי' בדרבה מיני'

(2) בכך דאיתא לחיוב תשלומין

(3) ובכך קשה להו אמאי לא מעל

(ה) אי אפשר לומר כן

(i) דהרי חזקי' אית לי' דחייבי מיתות שוגגין פטורין מן התשלומין

(ii) ומאחר דר' נחוניא בן הקנה אית לי' דלענין קם לי' בדרכה מיני'

(1) נחשבים חייבי כריתות כחייבי מיתות בית דין

(iii) מסתבר דלחזקי' חייבי כריתות שוגגין נמי פטורין מן התשלומין

(iv) והלכך לא מעל

(v) ומאי קשיא להו ליש טועים

(1) ראה עוד בזה במהרש"א על תד"ה מאן יש אומרים

(ו) תירוץ

(i) נכון שמסתבר דתשלומין אין כאן

(ii) אבל מאי דקשיא להו ליש טועים היינו דליתא לקרבן מעילה

(iii) דלמ"ד דהזיד במעילה במיתה

(1) הרי דדין מעילה בעצם חייבי מיתות שוגגין הוא

(iv) ואם תאמר דגם לפוטרו מקרבן מעילה שייכי דינם דחזקי' ור' נחוניא

(1) אין מקום לקרבן מעילה בכלל

(ז) קשיא

(i) הרי קבענו דשגגת כרת מחמץ שנספח בו פוטרתו מתשלומין

(ii) ואמאי לא נאמר שגם פוטרתו מקרבן

(ח) תירוץ

(i) אי אפשר לומר כן

(ii) דהרי בשאר מצוות מביא חטאת בשוגג אף דבמזידן ענוש כרת

(iii) ומוכרח דדינו דחזקי' לא פוטרתו מקרבן כלל

(ט) בקרוב נראה דרש"י לית לי' דחזקי' אף לגבי תשלומין

(י) ועוד נבאר הסבר אחר במאי דקשיא להו ליש טועים

רש"י ד"ה ורב יוסף ותד"ה רב אשי אמר בדף כט:

עיין בטבלא רק בדרך חזרה אחר עיון היטב בהסבר דלהלן

מסקנת תוספות ומהרש"א	מעל	לא מעל
פשטות הגמרא לרב יוסף	מאן דאמר האוכל חמץ של הקדש במועד מעל קסבר פודין את הקדשים להאכילן לכלבים	מאן דאמר לא מעל קסבר אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים
רש"י	רב יוסף אתיא דוקא אליבא דר' יוסי הגלילי דאמר חמץ תוך זמנו מותר בהנאה	
רב יוסף לפי מהרש"א ד"ה רב יוסף בעמוד א'	לר' יוסי מעל למ"ד פודין לכלבים (וב"כלבים" נכלל הסקה) דהפסיד הגזבר מה שישראל הי' פודהו להסקה במועד (ואינו עובר בכל יראה כשהוא עוסק בהסקה), אבל לרבנן לא מעל דישראל לא ירצה לפדות דאסורה לו, ומה שיכול גזבר למכרו לנכרי לא מיקרי הפסד	אי אין פודין לא מעל אף לר' יוסי דרב יוסף קסבר דלמ"ד אין פודין, אין פודין אפילו להסיקו ואפילו בקדושת דמים דלא כרב אשי למטה
שיטה אחרת ברב יוסף לפי מהרש"א בעמוד ב' אליבא דתוספות	אף לרבנן מועלים למ"ד פודין, דאף דישראל לא ירצה לפדות דאסורה לו הפסיד גזבר מה דהיה לו למכרו לנכרי ולתתו לכלבו (לרבנן רק לכלבו של נכרי)	למ"ד אין פודין היינו אף להסיקו ואף דקדושת דמים הוא, דלא כרב אשי דמיקל בקדושת דמים והלכך לא מעל אף לר' יוסי וגם לא הפסיד גזבר מכירה לנכרי דגזבר מצוי למכור לנכרי רק לצורך שמותר לפדות בעדו ע"י ישראל
רב אשי	לר' יוסי מעל אף למ"ד אין פודין, מפני שלהסיקו פודין בקדושת דמים וישראל יפדה לצורך זה דמותר בהנאה הוא ואינו עובר בכל יראה כשהוא עוסק בהסקה	לרבנן לא מעל למ"ד אין פודין, ואע"ג דרב אשי קסבר דלהסיקו פודין, ישראל לא ירצה לפדות דהא אסור לו, וגזבר לא ימכרנו לנכרי להסיקו בפניו דשמא יאכלנו הנכרי דייקא דלמ"ד פודין לכלבים מועל אף לרבנן ואף דישראל לא יפדה דאסור לו בהנאה, יכול גזבר למכרו לנכרי לצורך כלבו דנכרי, וס"ל דזה מקרי הפסד, דלא כרב יוסף בשטה ראשונה, אבל ממש כר' יוסף בשטה האחרת

(1) עיקרים

(א) מי שאכל חמץ של הקדש במועד מועל

(i) בצירור

(1) דאי לאו דאכלו

- (א) היתה ביד גזבר יכולת להשיג ממון מהחמץ
- (ב) לגזבר יש שתי אפשרויות בהן להשיג ממון להקדש
- (i) ע"י פדי' לישראל
- (ii) ע"י מכירה לנכרי
- (ג) איתנהו למאן דאמר אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים
- (i) דהיינו אין לישראל לפדות לקדשים
- (1) לתת לנכרי או לכלבו
- (א) דלא מהני גופי' דישראל
- (2) או להסיקו תחת תבשילו
- (א) דאף דנהנה גופייהו דישראל, באת הנאה באמצעות ביעורו דהקדש
- (ד) נראה למטה דרב אשי פליג וקסבר דבקדושת דמים מותר לפדותו להסיקו תחת תבשילו
- (ה) הנה לא מוכרח דהוזק הגזבר באכילת החמץ אף למ"ד פודין את הקדשים להאכילן לכלבים
- (i) דאף דלאותו מ"ד אי לאו דנאכל הי' יכול לישראל לפדות את החמץ אם לא נאכל
- (1) צריכים לחקור אי הי' רוצה לפדותו
- (ii) והנה לרבנן דחמץ בפסח אסור בהנאה לית לי' לישראל שוויות בחמץ שפודה ואמאי יפדה
- (iii) ולר' יוסי הגלילי, אף דקסבר דחמץ מותר בהנאה בפסח
- (1) גם לדידי' חיוב ביעור איתא
- (א) ואם ירצה ישראל לפדות את החמץ תלוי באם עובר בכל יראה
- (i) כשמבער החמץ באופן – להסיקו תחת תבשילו --
1. שנהנה ממנו בהיתר בשעת ביעורו
- (ו) לו יצויר
- (i) דמצד דין דאין פודין מותר לפדות קדשים לצורך מסוים
- (1) אי למ"ד דקסבר פודין
- (2) אי למ"ד אין פודין אבל אותו צורך מסוים יוצא מן הכלל הוא ופודין בגללו
- (ii) אבל מצד איסור הנאה לא ירצה ישראל לפדותו לאותו צורך
- (iii) מותר גזבר למכרו לנכרי לאותו צורך
- (1) בתנאי דלית חששא שישתמש בו הנכרי לצורך אחר
- (iv) ובכך ישנם ציורים שהאוכל חמץ מעל
- (1) אם הוזק גזבר בזה דאם לא נאכל היה יכול למכרו לנכרי לאותו צורך
- (ז) למשל
- (i) למאן דאמר אין פודין לכלבים
- (ii) אם איתא צורך מסוים דלא נחשב כלכלבים
- (1) למשל להסיקו תחת תבשילו אליבא דרב אשי בקדושת דמים

- (iii) בכך דמותו לפדותו להסיקו תחת תבשילו
- (iv) ואעפ"כ לא ירצה ישראל לפדותו לאותו צורך
- (1) אליבא דרבנן דאמרי חמץ אסור בהנאה
- (v) מותר לגזבר למכרו לנכרי להסיקו תחת תבשילו דנכרי
- (vi) אם לא חוששין שישתמש בו הנכרי לצורך אחר כגון לאוכלו
- (2) גמרא
- (א) תניא האוכל חמץ של הקדש במועד מעל ויש אומרים לא מעל
- (ב) רב יוסף אומר בפודין את הקדשים להאכילן לכלבים קמיפלגי
- (ג) מאן דאמר מעל קסבר פודין ומאן דאמר לא מעל קסבר אין פודין
- (3) רש"י
- (א) רב יוסף לא פירש בהדיא אי שטתו נאמרה
- (i) אליבא דרבנן דאסרי חמץ בהנאה
- (ii) או אליבא דר' יוסי הגלילי דס"ל דחמץ מותר בהנאה
- (ב) ופירש רש"י דנאמרה אליבא דר' יוסי הגלילי
- (ג) ופלוגתא דמעל או לא מעל תלוי באם הוזק גזבר בזאת דעכשיו דנאכל החמץ א"א לו לפדותו לישראל
- (i) למ"ד פודין הי' יכול לפדותו לישראל לכל צורכיו
- (1) וישראל הי' רוצה לפדותו דאע"ג דחייב לבערו מותר ליהנות ממנו – בהסקה תחת תבשילו -
- בשעת ביעורו
- (2) הרי שהוזק גזבר
- (ii) משא"כ למ"ד אין פודין לא הי' ישראל מותר לפדותו
- (1) הרי שלא הוזק גזבר
- (4) ניהדר לגמרא בדף כט:
- (א) רב אשי אמר דכולי עלמא אין פודין
- (i) מאן דאמר מעל כר' יוסי
- (ii) ומאן דאמר לא מעל כרבנן
- (5) רש"י
- (א) קשיא
- (i) הלא קבענו לעיל דאף לר' יוסי הגלילי לא מעל אי קסבר אין פודין
- (ב) תירוצ
- (i) מוכח ממסכת בכורות דמ"ד אין פודין
- (1) ס"ל דאיסורו מדאורייתא לגבי קדושת הגוף
- (2) ואיסורו דרבנן לגבי קדושת דמים
- (ii) ורב אשי קסבר דנהי דלגבי קדושת הגוף נכלל להסיקו תחת תבשילו באיסור דאין פודין לכלבים

- (1) דאע"ג דנהנה ישראל גופי' מההסקה נחשבת ככלבים לפי שהנאתו בשעת ביעורו
 (iii) היינו דוקא בקדושת הגוף
 (iv) אבל לענין קדושת דמים (למשל חמץ של הקדש) מותר לפדות להסיקו תחת תבשילו
 (v) ובזה פליג רב אשי ארב יוסף
 (1) דרב יוסף אינו מחלק בין קדושת הגוף וקדושת דמים
 (vi) ולפיכך לרב אשי מעל לר' יוסי אף למ"ד אין פודין
 (6) תד"ה רב אשי אמר

(א) קשיא

- (i) ניהדר לרב אשי דלדידי' לא מעל לרבנן אי קסברי אין פודין
 (ii) וטעמם לכאורה דלדידהו אף דמצד אין פודין
 (1) מותר בקדושת דמים לפדותו להסיקו תבשילו
 (2) מ"מ לא ירצה ישראל לפדותו דלא יוכל להסיקו מצד איסור הנאה דחמץ
 (iii) וקשה דהלא גם למ"ד פודין ג"כ לא ירצה ישראל לפדותו מצד איסור הנאה דחמץ!
 (iv) ואמאי תולה רב אשי דיניהן דרבנן דלא מעל דוקא למ"ד אין פודין?

(ב) תירוצ

- (i) נכון דישאל לא ירצה לפדותו מצד איסור הנאה אף אי מותר לפדות לכלבים
 (ii) אבל אי מותר לפדותו לאיזה צורך (ולמ"ד מותר לפדות היינו לכל צרכים)
 (1) מותר הגזבר למכרו לנכרי בלא פדי' לאותו צורך או צרכים
 (iii) בכך דמי שאכל חמצו של הקדש מעל דהרי הזיקו לגזבר דהי' יכול למכרו לנכרי

(ג) קשיא

- (i) עכשיו ניהדר לרבנן דאליבא דרב אשי ס"ל דלא מעל אי אין פודין
 (ii) קבענו לעיל דרב אשי ס"ל דאף למ"ד אין פודין מותר בקדושת דמים לפדותו להסיקו תחת תבשילו
 (iii) ואה"נ דלרבנן לא ירצה ישראל לפדותו דמצד איסור הנאה דחמץ לא יוכל להסיקו
 (iv) הרי קבענו ג"כ דלצורך דלו מותר ישראל לפדותו מצד דינו דהקדש
 (1) אף דאסורה לישראל מצד איסור הנאת חמץ
 (v) מותר לגזבר למכרו לנכרי לאותו הצורך
 (1) כלומר להסיקו תחת תבשילו
 (vi) וא"כ אף לרבנן ואף דסברי אין פודין
 (vii) אמאי לא מעל אוכל החמץ

- (viii) הרי בגלל אכילתו הוזק גזבר במה דאין יכול למכרו לנכרי להסיקו

(ד) תירוצ

- (i) אין הגזבר מוכר הקדש לנכרי אם הותר לנכרי רק לצורך מסוים

- (1) כלומר, בנידון דידן, להסיקו תחת תבשילו
- (ii) דחייש דלמא יאכלנו הנכרי או ישתמש בו בענין אחר
- (ה) קשיא
- (i) ניהדר לר' יוסי הגליל אליבא דרב אשי
- (ii) דקבענו דאף למ"ד אין פודין יכול לפדותו להסיקו תחת תבשילו וישראל ירצה לפדותו
- (1) משום דלר' יוסי אינו אסור לו בהנאה מצד חמץ
- (iii) וקשה דאף דאינו אסורה מצד איסור הנאה
- (iv) הרי צריך לבערו מיד
- (ו) תירוץ
- (i) מוכח דהמשהה חמץ בפסח לבערו (כגון להסיקו תחת תבשילו) אינו עובר בבל יראה
- (7) מהרש"א בדף כט.
- (א) קשיא
- (i) ניהדר לרב יוסף דס"ל דאליבא דר' יוסי הגלילי לא מעל למ"ד אין פודין
- (ii) הרי קבענו דבקדושת דמים לא נחשב הסקה תחת תבשילו בתורת "כלבים"
- (1) ומותר לפדות לצורך זה אף למ"ד אין פודין
- (ב) ב' תירוצים
- (i) תירוץ א'
- (1) רב יוסף פליג ארב אשי וס"ל דאף בקדושת דמים נחשב הסקה כ"לכלבים"
- (ii) תירוץ ב'
- (1) רב יוסף פליג ארב אשי וס"ל דהמשהה חמץ לבערו עובר בבל יראה
- (ג) ב' קשיות עולות לתירוץ ב' ויכולנו להשיב רק על קושיא ראשונה בכך שנברר שתירוץ ב' מופרכת היא ומחזורתא כתירוץ א':
- (ד) קשיא
- (i) הצעת בתירוץ ב' דרב יוסף פליג ארב אשי וס"ל דהמשהה חמץ לבערו עובר בבל יראה
- (ii) הרי אמר רב יוסף דמ"ד מעל ס"ל כר' יוסי הגלילי אליבא דמ"ד פודין
- (1) ולדידך קשה דהאיך יפדה ישראל לכלבו
- (א) אין הכי נמי דמותר לישראל ליהנות מחמץ לר' יוסי
- (ב) אבל היאך ישהה אותו לתתו לכלבו
- (i) הרי יעבור עלי' בבל יראה
- (ה) תירוץ
- (i) נכון דלא יפדה ישראל לצורך עצמו דלא יוכל ליהנות ממנו מצד בל יראה
- (ii) אבל קבענו לעיל דכל היכי דישראל מותר לפדות לאיזה צורך או צרכים
- (1) יכול הגזבר למכרו לנכרי בעד אותו צורך או אותן צרכים

- (iii) וכאן מדובר למ"ד פודין לכל צורך
- (iv) וא"כ יוכל גזבר למכרו לנכרי לכל צורך
- (v) והוזק הגזבר במה דאכלו לחמץ
- (vi) ולפיכך מעל
- (ו) קשיא
 - (i) מוכרח דלרב יוסף אית ליה דלא מיקרי היזק מאי דגזבר הו"ל למוכרו לחמץ לנכרי
 - (ii) דאי לא תימא הכי אמאי קאמר רב יוסף דלמ"ד פודין מעל דוקא לר' יוסי הגלילי
 - (iii) הרי מדובר למ"ד פודין לכל צורך
 - (iv) והלכך אף אם ישראל לא ירצה לפדותו מצד איסור הנאה
 - (v) הרי לדידך הוזק גזבר במה דהי' יכול למוכרו לנכרי לכל צורך
 - (vi) הרי דמיפרך תירוץ ב'
- (8) סיכום (עיין בטבלא)
 - (א) אין פודין לכלבים קאי
 - (i) אקדושת הגוף מדאורייתא
 - (ii) אקדושת דמים מדרבנן
 - (ב) ומאי דנחשב ל"כלבים" כולל
 - (i) כלבו של ישראל
 - (ii) לנכרי לאכילה או לכלבו
 - (iii) לישראל להסיקו תחת תבשילו בקדושת הגוף בין לרב יוסף בין לרב אשי
 - (ג) ומאי דנחשב ל"כלבים" לא כולל
 - (i) לישראל להסיקו תחת תבשילו בקדושת דמים לרב אשי
 - (ד) מחלוקת רב יוסף ורב אשי
 - (i) לרב יוסף
 - (1) לר' יוסי הגלילי מעל למ"ד פודין
 - (2) ולא מעל למ"ד אין פודין
 - (ii) לרב אשי
 - (1) לר' יוסי הגלילי מעל אף למ"ד אין פודין
 - (2) לרבנן מעל למ"ד פודין
 - (3) לרבנן לא מעל למ"ד אין פודין
 - (ה) הבנה בדברי רב אשי
 - (i) למ"ד פודין מעל אף לרבנן
 - (1) אע"ג דישראל לא ירצה לפדות דאסור לו בהנאה מצד איסור חמץ
 - (2) הוזק גזבר במה דהי' יכול למוכרו לנכרי בלא פדיו

(ii) למ"ד אין פודין

(1) אליבא דר' יוסי הגלילי

(א) אכתי מותר לפדותו להסיקו תחת תבשילו דבקדושת דמים לא נחשב הסקה כ"לכלבים"

(ב) והסקה אינה אסורה לו בהנאה מצד חמץ דלר' יוסי הגלילי חמץ מותר בהנאה

(ג) וגם לא יעבור בו בבל יראה כשמשהה אותו לבערו ע"י הסקה

(ד) והוזק הגזבר במה דהי' יכול לפדותו

(ה) הלכך מעל

(2) אליבא דרבנן

(א) לכאורה אף לדידהו הוזק הגזבר דהי' יכול למוכרו לנכרי להסקה

(i) אף אם לא ירצה ישראל לפדותו דאסורה לו בהנאה

(ב) דמותר למכור לנכרי לאותו צורך דמותר לפדותו לישראל

(ג) אבל חיישינן דלמא יאכלנו הנכרי והלכך לא מוכרים לא

(ד) הלכך לא הוזק גזבר

(ה) הלכך לא מעל

(ו) הבנה בדברי רב יוסף

(i) לרבנן לא מעל אף למ"ד פודין

(1) דפליג ארב אשי ומאי דהי' יכול גזבר למכרו לנכרי לא נחשב כהיזוק

(ii) לר' יוסי הגלילי מעל למ"ד פודין

(1) דמסכים לרב אשי דהמשהה ביעור חמץ להסיקו תחת תבשילו אינו עובר בבל יראה

(9) מהרש"א בדף כט:

(א) שטה אחרת בהבנת תוספות ברב יוסף

(i) דלא כשטה דלעיל

(ii) ס"ל לרב יוסף דלרבנן מעל למ"ד פודין

(iii) רב יוסף מסכים לרב אשי דמאי דהי' יכול גזבר למכרו לנכרי נחשב כהיזוק

(iv) בכדי בלשון רב יוסף "כאן למ"ד דפודין את הקדשים להאכילן לכלבים כאן למ"ד אין פודין"

(1) כוונתו בין לר' יוסי בין לרבנן

(ב) קשיא

(i) כשאומר רב יוסף כאן למ"ד פודין את הקדשים להאכילן לכלבים

(ii) היאך כוון רב יוסף לרבנן

(iii) הרי לדידהו אסור להאכיל כלבו של ישראל מצד איסור הנאה דחמץ

(ג) תירוץ

(i) מוכרח דלכלבו היינו לכלב של נכרי

(ד) ויכול להיות דרש"י חושב תירוץ זה לדוחק ולכך לא הלך בשטה זאת

תד"ה בדין הוא

- (1) גמרא
(א) אליבא דרב אחא בר יעקב לר' יהודה חמץ של נכרי מותר אף בפסח
- (2) רש"י
(א) האי מותר, פירושו מותר אף באכילה
- (3) תוספות
(א) קשיא
(i) כשאוכלו ישראל לחמץ של נכרי
(1) נעשה שלו אם נכרי נתנו לו
(2) חייב באחריותו אם גזל אותו מנכרי
(א) ונחשב כשלו
(ii) וא"כ היאך מותר לאכול
- (ב) תירוצ'
(i) מוכרח דלא כרש"י ומותר רק בהנאה
- (4) מהרש"א
(א) קשיא
(i) והלא אף בהנאה יאסור אי נחשב כשלו!
(ב) תירוצ'
(i) נהנה ממנו שלא ברצון נכרי באופן שלא הפחית שווית החמץ לנכרי
(ii) ובגלל זה לא קיבל ישראל אחריות עליו

תד"ה מאן יש אומרים

עיינן בטבלא רק בדרך חזרה אחר עיון היטב בהסבר דלהלן

יש טועים ותוספות	רש"י	מסקנת מהרש"א
שגג במעילה ושגג בחמץ (דהלשון לא משמע להו דאיירי בהזיד בחמץ כרש"י), וטעמא דאיתא לדחזקי' אף בשוגג כרת ואע"ג דגלי לן קרא במעילה בשוגג לחודי' דליתא לדחזקי', לא גלי לן היאך דנטפל עמו שוגג דין אחר ואע"ג דבתרומה חייב בציור זה, התם שאני דתשלומי כפרה הן	שגג במעילה והזיד בחמץ ולא מעל דקם לי' בדרכה מיני' דאי שגג בשתיהן (כיש טועים) מעל או משום דליתא לדחזקי' בשוגג כרת (וא"כ גם באוכל חמץ חולין בשוגג חייב) או משום דכיון דגלי לן קרא דליתא לדחזקי' בשגג במעילה לחודי' (דאל"ה בטלתי' לדין מעילה בכלל), גלי לן נמי אם נטפל עמי' עוד שוגג אחר משא"כ בהזיד בחמץ דנטפל עמי' מזיד אחר דאית' לדר' נחוניא ולא אמרינן כיון גלי גלי	אוכל חמץ של הקדש במועד לא מעל
שגג בחמץ ובתרומה, ואע"ג דלא אמרינן כיון דגלי לן קרא וכו' היאך דאיכא שוגג כרת דעמי', אפ"ה חייב דכפרה היא	שגג בחמץ ובתרומה משלם, או משום דליתא לדחזקי' בשוגג כרת, או משום דכיון דגלי גלי אבל אם הזיד בחמץ פטור דלא אמרינן דגלי גלי בנטפל עמו מזיד אחר	אוכל תרומת חמץ בפסח בשוגג משלם קרן וחומש
	הזיד בתרומה ושגג בחמץ פטור, דמיתה פוטרת דדין גזילה היא ואין כאן גילוי כלל	אוכל תרומת חמץ בפסח במזיד פטור

(1) עיקרים

- (א) קם לי' בדרכה מיני'
 - (i) חייבי מיתות בית דין פטורין מן התשלומין
- (ב) ר' נחוניא בן הקנה
 - (i) חייבי כריתות פטורין מן התשלומין
- (ג) אית דסברי
 - (i) חייבי מיתה בידי שמים פטורין מן התשלומין
- (ד) תנא דבי חזקי'
 - (i) חייבי מיתות ב"ד שוגגין פטורין מן התשלומין
- (ה) שאלות בענייננו

- (i) חייבי כריתות ב"ד שוגגין
- (ii) חייבי מיתה בידי שמים שוגגין
- (ו) הזיד במעילה
- (i) לרבי במיתה בידי שמים
- (ii) לרבנן באזהרה
- (ז) אכל תרומה במזיד
- (i) במיתה לכ"ע
- (ח) עיקר דין מעילה דחייב קרבן ותשלומין
- (i) בשוגג
- (ט) לרש"י
- (i) בכל אופן דפטור מתשלומין במעילה פטור נמי מקרבן דעמי'
- (י) אף לחזקי' ואף אי קאי חזקי' גם אשוגגין דמיתה בידי שמים
- (i) גלי לן קרא באכל תרומה או מעילה בשוגג דחייב בתשלומין
- (ii) דאל"ה בטלת' לדין תשלומין דידהו בשוגג
- (יא) אף דודאי אמרינן דגלי לן קרא בשגג במעילה ובתרומה
- (i) יש לנו לאיבעי אי גלי לן נמי קרא ("כיון דגלי גלי") דלא נפטר
- (1) אי נטפל עמו שוגג של דין אחרת, למשל אם נטפל במעילה שוגג של חמץ
- (2) או מזיד של דין אחרת, למשל מזיד של חמץ
- (3) או אם יש לחלק בזה בין תרומה (דתשלומי' לכפרה אתי) ובין מעילה
- (2) גמרא
- (א) תניא האוכל חמץ של הקדש במועד מעל ויש אומרים לא מעל
- (ב) מאן יש אומרים...
- (i) ר' נחוניא בן הקנה דאף בחייבי כריתות
- (1) קם לי' בדרכה מיני' לאפטורי מתשלומין
- (3) רש"י
- (א) ולאחר שאין כאן תשלומי קרן גם כן ליכא חומש וקרבן מעילה
- (ב) יש טועים סברי דמיירי בשגג בחמץ ובמעילה
- (i) ולפיכך קשיא להו מאחר דבשוגג עסקינן דקתני מעל וא"כ לאו בר כרת הוא
- (ג) תריץ דשגג בהקדש והזיד בחמץ
- (4) עכשיו נעיין בחלקי משנה וגמרא בדף לב: ודף לג. (כמבואר ברש"י)
- (א) רישא
- (i) האוכל תרומת חמץ בפסח בשגגת תרומה וחמץ משלם קרן וחומש
- (ב) סיפא

- (i) ואם הזיד בתרומה ושגג בחמץ פטור מן התשלומין
- (ii) משום דלר' נחוניא
- (1) חייבי כריתות
- (2) וכן הדין במיתה בידי שמים כמו כאן בתרומה
- (iii) פטורין מתשלומין
- (5) רש"י מוסיף
- (א) האוכל חמץ חולין בשוגג חייב בתשלומין
- (6) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) ראינו דלרש"י האוכל חמץ חולין בשוגג חייב בתשלומין
- (ii) שמא נביא מזה סייעתא דלא קיימא לן כחזקי'
- (1) דקסבר חייבי מיתות שוגגין פטורין
- (ב) תירוץ
- (i) לא
- (ii) יכול להיות דרש"י אית לי'
- (1) כדחזקי' בחייבי מיתות שוגגין
- (2) ולא ס"ל דחזקי' קאי אף בחייבי כריתות שוגגין
- (7) תוספות
- (א) לעיל קבענו
- (i) דלמ"ד בגמ' דידן דהאוכל חמץ של הקדש במועד לא מעל
- (1) כר' נחוניא בן הקנה סבירא לי'
- (ii) דליש טועים
- (1) מדובר בשגג בחמץ ובמעילה
- (2) וקשיא להו היאך מוקמינן לי' דר' נחוניא בציר דאין בו כרת
- (iii) משא"כ לרש"י
- (1) דמדובר בשגג במעילה והזיד בחמץ
- (2) והלכך לא קשה לי' מאי דקשה ליש טועים
- (ב) רש"י לא הציע
- (i) דחזקי'
- (1) דמדמה שוגג למזיד לענין חייבי מיתות בית דין
- (א) בכך דס"ל דחייבי מיתות בית דין שוגגין פטורין
- (ii) יסבור דפטור דר' נחוניא לחייבי כריתות מזידין
- (1) ג"כ יחול בחייבי כריתות שוגגין כשנספח למעילה בשוגג

(iii) ונראה דס"ל לרש"י אותה שטה שהביא מהרש"א לעיל

(1) דהיינו

(א) דדינו דחזקי' קאי אחייבי מיתות שוגגין

(ב) ולא קאי אחייבי כריתות שוגגין

(ג) קשיא (כמבואר במהרש"א)

(i) נניח לעת עתה דיש טועים צדקו ומדובר בשגג בחמץ ובמעילה

(ii) וג"כ נניח דליש טועים ניחא דלא מעל

(1) מפני שחולקים על שטת רש"י

(2) ואית להו דחזקי' פוטר אף חייבי כריתות שוגגין לר' נחוניא

(א) ודמסתברא דלשטה זו פוטר חזקי' אף בחייבי מיתה בידי שמים שוגגין

(iii) אבל אפילו הכי לא נייחא לן פירושם דיש טועים כדלהלן:

(iv) בדרך הקדמה תדע דלרבי הזיד במעילה במיתה

(v) עכשיו אפילו אם נאמר דדינו דר' נחוניא

(1) דחייבי כריתות מזידין פטורין מתשלומין

(2) קאי נמי אחייבי מיתות ב"ד ודגם הם פטורין מתשלומין

(vi) ולהנחה דידן למעלה

(1) גם בחייבי מיתה בידי שמים שוגגין נימא דפטורין מתשלומין אליבא דחזקי'

(vii) עכשיו תשלומין למעילה בשוגג עיקר דין מעילה הוא

(viii) ולרבי דהזיד במעילה במיתה בידי שמים

(1) נמצא דעיקר דין מעילה הנו ציור דחייבי מיתות שוגגין ואפ"ה חייב בתשלומין

(ix) מוכרח דגלי לן קרא דלא מוקמינן לדחזקי' בשגגת מעילה

(x) ועכשיו נעיין בצירור דשגג בחמץ ובמעילה

(1) לחלק הציור דהוא עיקר דין מעילה

(א) היינו חייבי מיתה בידי שמים שוגגין דמעילה

(2) כבר גלי לן קרא דליתא לדחזקי'

(3) אבל מה נעשה לחייבי כריתות שוגגין דנספח לציור ע"י חלק חמץ שלו

(4) שמא נאמר דגילוי קרא דקבענו לענין מעילה עולה נמי לחייבי כריתות

(א) כלומר "כיון דגלי גלי"

(5) ויחייב בתשלומין דלא כיש טועים

(ד) תירוץ

(i) לא

(ii) מאי דגלי לן, גלי לן ולא יותר

(iii) הלכך בצירור דילן חלקו דחייבי כריתות שוגגין פוטר אותו

(ה) קשיא

- (i) בדרך הקדמה תדע דהזיד בתרומה במיתה בידי שמים והזיד בחמץ בכרת
- (ii) נחזור למשנה בדף לא:
- (iii) קבענו דמשנה אליבא דר' נחוניא אזלא
- (1) והלכך פטור מתשלומין בסיפא "האוכל תרומת חמץ בפסח במזיד"
- (iv) וברישא "האוכל תרומת חמץ בפסח בשוגג משלם קרן וחומש"
- (1) פירוש רש"י דשגג בתרומה ובחמץ
- (v) מובן מאי דלא אומרים חייבי מיתה בידי שמים שוגגין פטורין
- (1) דא"כ היינו עוקרים עיקר דינו דקרן וחומש בשגגת תרומה
- (א) בקיצור "גלי לן קרא"
- (vi) אבל קשה לן אמאי ברישא (שגג בתרומה ובחמץ) חייב בתשלומין
- (vii) הוה לן למימר דפטור מדחזקי'
- (1) ע"י כריתות דחמץ שוגגין
- (2) להנחה דידן לעיל
- (viii) מוכרח דמאחר דגלי לן קרא דליתא לדחזקי' לתשלומי תרומה
- (1) גלי לן נמי דלית' לדחזקי' לכריתות דחמץ שוגגין דנספח לי'
- (2) כלומר כיון דגלי גלי
- (ix) וא"כ נימא נמי במעילה דכיון דגלי גלי
- (1) בכך דלית' לדחזקי' גם לחמץ דנספח למעילה
- (ו) תירוץ
- (i) לית' לדחזקי' בתשלומי תרומה משום דלכפרה הן באין
- (1) ולא משום דכיון דגלי גלי
- (ii) משא"כ בתשלומי מעילה דאינן באין לכפרה
- (1) אית' לדחזקי' כשנספח אליו כריתות שוגגין דחמץ
- (8) מהרש"א
- (א) עיין בטבלא לערוכת השטות
- (ב) שטת רש"י
- (i) בשגג במעילה ובחמץ
- (1) פליג רש"י איש טועים וס"ל דמעל על חד מתרי צדדים
- (א) צד ראשון
- (i) משום דלית' לדחזקי' בשגגת כרת
- (ii) במקביל לשטת רש"י דהאוכל חמץ בשוגג חייב בתשלומין
- (ב) צד שני

(i) משום דאית לי' כיון דגלי לן קרא דבעיקר דינו דמעילה בשוגג לית' לדחזקי'

1. דאל"ה בטלתי' לדין מעילה

(ii) גלי לן נמי דלית' לדחזקי' לשוגג כריתות דחמץ דנספח גבי'

(ii) האי דלא מעל בנידון דידן היינו משום ששגג במעילה והזיד בחמץ

(1) ופטור מתשלומין מדר' נחוניא ולא מדחזקי'

(2) ומשום דמדובר בהזיד בחמץ לא שייך למימר כיון דגלי גלי

(ג) שטת יש טועים

(i) בשגג בחמץ ובמעילה לא מעל דחייבי כריתות דחמץ דנספח עמי' פוטרנו מדחזקי'

(1) ולא אמרינן כיון דגלי גלי

(ii) והא דבשגג בתרומה ובחמץ פטור

(1) לאו משום כיון דגלי גלי

(2) אלא משום דתשלומי תרומה כפרה הן

(3) משא"כ תשלומי מעילה דלאו כפרה הן

תד"ה ר' נחוניא

(1) גמרא (אליבא דרש"י)

(א) האוכל חמץ של הקדש במועד

(i) שגג בהקדש והזיד בחמץ

(ב) והואיל ונתחייב כרת משום אכילה פטור מתשלומין כרבי נחוניא

(ג) ובמקום שאין קרן אין חומש ואין מעילה

(2) תוספות

(א) קשיא

(i) איתא במסכת שבת

(ii) דהמוציא אוכלים בכלי

(1) שגג באוכלים והזיד בכלי

(2) חייב על האוכלים חטאת ועל הכלים סקילה

(iii) הרי דקם לי' בדרבה מיני' לא פוטר מקרבן

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) איתא בחולין דף ה':

(1) השב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו

(2) אינו שב מידיעתו אינו מביא קרבן על שגגתו

(ii) ופירש רש"י דשב מידיעתו היינו

(1) שאם ה' יודע שהוא חלב ה' יושב ובטל מעבירה זה

(iii) תוספות בשבת דף צג: מפרשים דדינו דהמוציא כלים

(1) מבוסס על דיני שב מידיעתו

(iv) אז מהו היחס בין קם לי' בדרבה מיני' והשב מידיעתו

(v) ואמאי קא מדמי להו התוספות בגמ' דידן ואמרי

(1) דאי פטור בגמ' דידן מקרבן מעילה מטעם קם לי' בדרבה מיני'

(2) אז ה' לו לפוטרו מקרבן חטאת בהמוציא כלים אע"ג דשם קא עסקינן

(א) בדיני שב מידיעתו ולא בדיני קם לי' בדרבה מיני'

(ב) תירוצ

(i) קבענו לעיל דלרש"י

(1) הזיד בחמץ ושגג במעילה פטור מן התשלומין מדר' נחוניא

(2) ואם אין קרן אין חומש ואין קרבן מעילה

(ii) עכשיו מאי דפטור מן התשלומין דמעילה הגם דהזיד בחמץ ולא הזיד במעילה

- (1) מובן משום דלר' נחוניא חייבי כריתות פטורין מן התשלומין
- (א) יכולנו לומר דכרת דפוטרת מתשלומין לא הוצרך להיות עונש לאותו איסור דבעבורו אית' לחיוב תשלומין
- (ב) ומספיק דכרת זו (אף דעלתה לענין איסור אחר) חל על אותה מעשה (אכילת חמץ של הקדש) דמינה עלה חיובי' לשלם
- (iii) אבל לענין קרבן מעילה דאין לו שייכת לקם לי' בדרבה מיני' דאינו מין תשלומין
- (1) באיזה אופן פוטרנו הכרת דלענין חמץ
- (iv) מוכרח
- (1) דבפשיטות האי מאן דאכל חמץ של הקדש ושגג במעילה והזיד בחמץ
- (א) באותו רגע דחטא לא מיקרי שב מידיעתן לענין חמץ
- (2) ובאותו אופן דלתשלומין נחשב הזידו בחמץ כאלו הזיד במעילה
- (3) כמו כן לענין קרבן נחשב אי השבתו לענין חמץ כאלו לא שב מידיעתו לענין מעילה
- (v) ומובן מאי דקשה להו לתוספות זהו
- (1) דבגמ' דידן פוטרים אותו מקרבן
- (א) בכך דנחשב אי השבתו לענין חמץ כאלו לא שב מידיעתו לענין מעילה
- (2) אע"פ דבמסכת שבת חייב קרבן על שגגתו
- (א) ולא נחשב אי השבתו לענין מזיד כאלו לא שב מידיעתו לענין שוגג

תד"ה אין פודין את הקדשים

(1) גמרא

(א) בפודין את הקדשים להאכילן לכלבים קמיפלגי

(2) תוספות

(א) בזבחים דף עא: איתא

(i) כל הזבחים שנתערבו בטריפה ירעו עד שיסתאבו וימכרו

(ב) קשיא

(i) מאחר דלכל בהמה בתערובת או דהיא הקדש או דהיא טריפה

(ii) היאך פודין אותה

(1) ישראל לא יפדה אותה

(א) דאסורה לו באכילה

(ב) ולתתו לנכרי אסור לפדותו למ"ד דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים

(i) כמו דאיתא בפרק טבול יום לר' עקיבא

1. דבכור טריפה בעל מום אסור להאכילו לכלבים

(ג) תירוצ' (כמבואר בתוספות בזבחים ובמהרש"א)

(i) ליתא אף בהמה אחת דהיא קדשים וטריפה ביחד'

(ii) ובכך אי בהמה זו שפודה אותה טריפה היא אז מוכרח דלאו קדשים היא

(iii) ולהיפוך אי בהמה זו שפודה אותה קדשים היא

(1) אז אינה טריפה ומותרת לישראל באכילה אחר שמסתאבת ונפדית

(א) כל עוד שמום שנסתאבת בו לא עשאוה טריפה

(iv) איסורו דאין פודין

(1) קאי רק אבהמות דאסורין לאכילה לישראל מפני איסור שבתוכו מצד עצמו

(2) ולא באיסור דנכרך ב' מצד ספק בתערובת

(v) ומובן דבנידון דמסכת זבחים נפדין

(vi) משא"כ בפרק טבול יום שאותו בכור היא בודאי הקדש וטריפה שהוא אסור באכילה באיסור שבתוכו מצד עצמו ולא מצד ספק

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) בבכורות איתא דאין פודין קרבן שהוקדש ואח"כ הומם

(ii) במה אסרה בהמה זו באכילה לישראל

(ב) תירוצ'

(i) מוכרח דאיירי במום דעשאוה טריפה או נבילה

תד"ה אין פודין

(1) גמרא

- (א) האוכל חמץ של הקדש במועד מעל ויש אומרים לא מעל
- (ב) רב יוסף אמר בפודין את הקדשים להאכילם לכלבים קמיפלגי
 - (i) ואליבא דר' יוסי דלדידיל' מותר בהנאה
- (ג) ואי אסור לפודאו אף ליתנו לכלבו לא הפסיד הקדש כלום והלכך לא מעל

(2) תוספות

- (א) ניהדר (עיין לעיל ברש"י ד"ה ורב יוסף) לטעמי' דר' יוסי הגלילי
- (ב) דקסבר דהאוכל חמץ של הקדש בפסח לא מעל למ"ד אין פודין
 - (i) הגם דלר' יוסי הגלילי חמץ בפסח מותר בהנאה
 - (1) מותר ישראל ליהנות בו רק באופן (דהיינו להסקה)
 - (2) דאינו עובר עליו בבל יראה
 - (ii) ורב יוסף ס"ל דאליבא דמ"ד אין פודין אסור לפדותו להסקה
 - (iii) והוכחנו לעיל דכתוצאה משני תנאים אלו
 - (1) לא יפדה ישראל חמץ של הקדש
 - (2) ולכך לא הוזק גזבר ולא מעל ההוא דאוכלו

(ג) קשיא

- (i) ברם חמץ של הקדש שנשרף
 - (1) מצד חמץ מותר ליהנות ממנו בכל אופן של הנאה
 - (2) בעת שצד הקדש שלו נשאר בו כמלפני שריפתו
- (ii) הרי דאי לאו דאכלו ה' ביד הגזבר
 - (1) לשרפו ולפדותו ע"י ישראל
- (א) ליהנות ממנו בענין שאינו נחשב כ"לכלבים"
- (iii) הרי דהוזק גזבר ואמאי לא מעל ההיא דאוכלו

(ד) תירוצ

- (i) כשאכלו עוד לא נשרף
- (ii) ומועלין בחפץ מסוים רק אם מעשה מעילה הזיק לגזבר בצורת החפץ
 - (1) כמו שהי' בזמן אותו מעשה

(ה) קשיא דומה

- (i) אין מקדשין באיסורי הנאה
 - (ii) ואמאי, נימא דיש שווית לאיסור הנאה אם שורפו
- (ו) ב' תירוצים

(i) תירוץ א'

(1) כמו שקבענו למעילה ג"כ לענין קידושין

(א) שווית חפץ לא נחשב לכלום אם אינו משיג אותו שווית

(i) בצורה שבו הי' בשעת קידושין

(2) קשיא

(א) מה נאמר לאיסור כמו ערלה

(i) שגם בצורתו הראשון יש לו שווית שלא כדרך הנאתו

(ב) ואמאי אין מקדשין בו

(ii) תירוץ ב' (כמבואר במהרש"א)

(1) אין הכי נמי, והא דאין מקדשין באיסורי הנאה

(א) היינו דוקא היאך דשווית

(i) אפר שלו

(ii) או הנאה שלא כדרך הנאתו ממנו

(ב) עולה לפחות משהו פרוטה

דף כט:

תד"ה רב אשי אמר

עיינ בדף כט. ד"ה רב יוסף

רש"י ד"ה אי נימא בנותן טעם

חמץ שלא בזמנו בתערובת לרב	חמץ שלא בזמנו בתערובת לרבא	חמץ שלא בזמנו בעין	חמץ שלא בזמנו מדאורייתא	
אסור דאורייתא	אסור דאורייתא	אסור דאורייתא	אסור	ר' יהודה
מהרש"א: יכול להיות דאסור דרבנן	מותר אפילו דרבנן	אסור דרבנן	מותר	ר' שמעון
מותר אפילו דרבנן	מותר אפילו דרבנן	מותר אפילו דרבנן	מותר	ר' יוסי הגלילי

דיני תערוכות לרב להוה אמינא			
חמץ שלא בזמנו		כל איסורין שבתורה	
שלא במינו	במינו	שלא במינו	במינו
מותר אף דקיהיב טעם ק' דבכל איסורין בנותן טעם רש"י: ואין לומר דקסבר כר' יוסי הגלילי דא"כ אמאי אוסר במינו דהרי קסבר דאפילו בעין מותר ומוכרח דס"ל כר' יהודה מהרש"א יכול להיות דאית לי' כר' שמעון ודר' שמעון קניס אף בתערובת	במשהו ככל איסורין	בנותן טעם	במשהו

(1) גמרא ורש"י

- (א) עיין בטבלא א' לשיטות ר' יהודה, ר' שמעון ור' יוסי הגלילי בחמץ לאחר הפסח ("שלא בזמנו")
- (ב) ועיין בטבלא ב' בשטת רב בתערוכות דשאר איסורים ובתערוכות דחמץ
- (ג) ותבין קושית הגמרא
- (i) דהא דבשלא במינו בשאר איסורים אסור בנותן טעם
- (ii) לכאורה סותר מאי דקאמר רב דבחמץ מותר אף בקיהיב טעם

- (ד) ועוד תבין פירוש רש"י
- (i) דאין להשיב דטעמי' דרב
- (1) משום דס"ל כר' יוסי הגלילי
- (א) דאין איסור בכלל בחמץ לאחר הפסח אפילו בעין
- (ii) דהרי קאסר רב במינו אפילו בתערובות
- (iii) ומוכרח דס"ל כר' יהודה דחמץ לאחר הפסח אסור דאורייתא
- (2) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) ג"כ יכול להיות דרב ס"ל כר' שמעון דחמץ לאחר הפסח מותר דאורייתא
- (ii) אבל אסור לאחר הפסח משום קנס
- (iii) ואין הכי נמי דלרבא לא קניס ר' שמעון בתערובת
- (iv) אבל יכול להיות דרב פליג ארבא וקסבר דקניס אף בתערובת
- (ב) תירוץ
- (i) אין הכי נמי
- (ii) וכוון רש"י רק לפרש דלא יתכן דקסבר רב כר' יוסי הגלילי

דף ל.

תד"ה אמר רבא

כל איסורין שבתורה	במינו	שלא במינו
רב ושמואל	במשהו	בנותן טעם
ר' יוחנן	בנותן טעם	בנותן טעם

חמץ	בזמנו		שלא בזמנו	
	במינו	שלא במינו	במינו	שלא במינו
רב	אסור במשהו, ככל איסורין	אסור במשהו, גזירה אטו מינו	אסור במשהו כר' יהודה וככל איסורין	מותר במשהו דלא גזרינן
שמואל	אסור במשהו, ככל איסורין	מותר במשהו דלא גזרינן אטו מינו	מותר אף בנותן טעם כר' שמעון ולא קנסינן	מותר אף בנותן טעם כר' שמעון ולא קנסינן
ר' יוחנן	אסור בנותן טעם, ככל איסורין	אסור בנותן טעם, ככל איסורין	מותר אף בנותן טעם כר' שמעון ולא קנסינן	מותר אף בנותן טעם כר' שמעון ולא קנסינן
רבא בחמץ	אסור במשהו, ככל איסורין	אסור במשהו, גזירה אטו מינו	מותר אף בנותן טעם כר' שמעון ולא קנסינן	מותר אף בנותן טעם כר' שמעון ולא קנסינן

אמר רבא הלכה:	כל איסורין שבתורה במינו	כל איסורין שבתורה שלא במינו	חמץ בזמנו במינו אסור במשהו כרב (בה"ג ובשאלות ל"ג במשהו כרב)	חמץ בזמנו במינו אסור במשהו כרב (בה"ג ובשאלות ל"ג במשהו כרב)
רש"י	במשהו כרב ושמואל	בנותן טעם	בחמץ גזור אטו מינו כרב	ככל איסורין
תוספות	בנותן טעם כר' יוחנן	בנותן טעם	משום חומרא דחמץ	משום חומרא דחמץ ולא מטעמי דרב
הלכות גדולות (ל"ג במשהו כרב)	בנותן טעם כר' יוחנן	בנותן טעם	הגם דלא גרס במשהו כרב אוסר במשהו ומשום חומרא דחמץ ולא מטעמי דרב	בנותן טעם כר' יוחנן מהרש"א: עוד אפשר דס"ל לה"ג במשהו משום חומרא דחמץ ולא מטעמי דרב

	מטעמי דרב			
שאלות (ל"ג במשהו כרב)	בנותן טעם כר' יוחנן	בנותן טעם	בנותן טעם כר' יוחנן	בנותן טעם כר' יוחנן

(1) גמרא רש"י ותוספות

- (א) עיין היטב בטבלאות א' וב' בשטות רב, שמואל ור' יוחנן בתערובות שאר איסורין וחמץ
 (ב) תראה דרש"י ותוספות גורסין ברבא: הלכתא בחמץ בזמנו בין שלא במינו בין שלא במינו במשהו
 כרב

(i) ופליגי

(1) דרש"י ס"ל דלשון "כרב" במשמע דהלכתא בחמץ במשהו כמו דהלכתא כוותי' בשאר איסורין דגם הם במשהו

(2) ותוס' ס"ל דהלכתא כרב כלומר דבחמץ פסקינן במשהו כמו דפסק רב בשאר איסורין

(א) ולא מטעמי דרב אלא משום חומרא דחמץ

(ב) ואין הלכה כרב בשאר איסורין דאין להן חומרא דחמץ

(i) ופסקינו בהו כר' יוחנן

(ג) שאלתות ל"ג במשהו כרב וס"ל דהלכה כר' יוחנן דבין בחמץ בין בשאר איסורין בנותן טעם

(2) תוספות

(א) ר"ת פסק כשאלתות אבל בחמץ בפסח לא עשה ר"ת מעשה כשאלתות

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אמאי לא קאמרי התוספות דר"ת לא עשה מעשה כהלכות גדולות

(1) דגם הם לא גרסי במשהו כרב

(א) ומסתמא ס"ל כשאלתות

(2) עיין באחרונים לענין גרסא הנכונה בה"ג

(ב) תירוצ

(i) מפני דיכול להיות דהא דלא גרסי בה"ג במשהו כרב

(ii) וגרסי רק חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו אסור

(1) אינו משום דפסקו כר' יוחנן ומשום הכי ס"ל דחמץ בזמנו בנותן טעם

(2) אלא, כעין שפירשנו לתוספות לעיל

(א) דאע"ג דבעלמא הלכה כר' יוחנן

(i) בחמץ דינו במשהו משום חומרא דחמץ

(ii) והיינו משמעותי' ד"אסור"

(iii) משא"כ לשאלתות דבהדיא פסק כר' יוחנן

דף ל:

תד"ה והלכתא

(1) גמרא

- (א) א"ל רבינא לרב אשי הני סכינא דפסחא היכי עבדינן להו
- (ב) א"ל רב אשי קתייהו בטינא ופרזלייהו בנורא והדר מעיילנא קתייהו ברותחין
- (ג) והלכתא אידי ואידי ברותחין ובכלי ראשון

(2) תוספות

(א) קשיא

(i) והתניא בתוספתא דמלבנן באור

(ב) תירוץ ב'

(i) רב אשי בדוכתא אחריתא מחלק

(1) בין סכיני דבלעי היתירא לסכיני דבלעי איסורא

(ii) ומפני אותו חילוק סגי נמי לדידן ברותחין בעד סכיני

(1) דבשעת בליעת חמץ, היתירא בלעי

(ג) קשיא (כמבואר במהרש"א)

(i) הרי רב אשי גופי' בגמ' דידן לית לי' האי חילוקא לעניננו

(1) דהרי קסבר דמלבנן באור

(ד) תירוץ

(i) רב אשי מחמיר על עצמו הי'

(ii) ומצד הדין קסבר דברותחין סגי משום דהיתירא קא בלעי

תד"ה התורה העידה

מתי והיאך מדייתי	מאני דקניא	כלי חרס	כלי מתכת
הוה אמינא	מידייתי לאחר הגעלה וגרעי בזה ממתכת אבל קשה דאי מידייתי לאחר הגעלה ל"צ ישבר	מידייתי קודם להגעלה, דאי לאחר הגעלה לא צריך ישבר	מידייתי קודם הגעלה
מסקנא	מידייתי קודם הגעלה, ובין לפנים ובין לחוץ כחרס ולפיכך צריכין ישבר	מידייתי קודם הגעלה, ובין לפנים ובין לחוץ ולפיכך צריכין ישבר	מידייתי קודם הגעלה ולפנים

1) גמרא (כמבואר ברש"י)

- (א) הני מאני דקניא (של חרס הוא וטוח באבר) מהו לאישתמושי בהו בפסחא
 (ב) א"ל חזינא להו דמידייתי אלמא בלעי
 (ג) והואיל ובלעי שוב אין פולטין
 (ד) שהתורה העידה על כלי חרס
 (ה) שכיון שבלע אינו יוצא מידי דפיו לעולם
 (ו) שהרי בכלי חרס כתיב ישבר

2) תוספות (כמבואר במהרש"א הראשון)

- (א) עיין בטבלא
 (ב) כלי מתכת מדייתי לפני הגעלה
 (ג) קשיא
 (i) אמאי ניחא לן למימר דישבר דכתיב בכלי חרס עולה למאני דקניא ולא למתכת
 (ד) תירוץ
 (i) מוכרח דמאני דקניא מידייתי יותר ממתכת
 (ii) ומסתבר דהיינו משום דמידייתי אף לאחר הגעלה
 (ה) קשיא
 (i) אי מידייתי לחוץ למה איצטריך ישבר
 (ii) אותו מעשה גופי' דמידייתי לאחר הגעלה מוכיח דבלעי ולא פלטי
 (iii) אגב אורחא, אף בכלי חרס אי מידייתי לאחר הגעלה לא היינו צריכים לקרא דישבר להורות דלא פלטי
 (ו) תירוץ
 (i) נכון דמאני דקניא מידייתי יותר מכלי מתכת

- (1) והיינו דמידייתי בין בפנים בין לחוץ
- (ii) וכלי חרס נמי מידייתי בין בפנים בין לחוץ
- (1) והלכך אמרינן דהאי ישבר דכתיב גבי חרס קאי נמי אמאני דקניא
- (א) ולא סגי להו בהגעלה כבמתכת
- (iii) ברם בין כלי חרס בין מאני דקניא מידייתי רק לפני הגעלה
- (iv) והלכך צריכין לישבר ללמד דלא פלטי
- (ז) קשיא
- (i) האי קרא דישבר קאי אכלי חרס דנתבשל בו הקדש
- (ii) בזבחים איבעי להו אי ישבר ג"כ לכלי חרס שנתבשל הקדש באווירו
- (1) כלומר ב"בישול בלא בלוע"
- (iii) אלמא דקרא דישבר גזירת הכתוב הוא דאין לו שום יחס לבליעה ופליטה
- (iv) וא"כ בגמרא דידן היאך מפקינן מקרא דישבר בליעת איסור ממש
- (ח) תירוץ (כמבואר במהרש"א)
- (i) מאי דאיבעי להו בזבחים לענין בישול בלא בלוע בכלי חרס
- (ii) מבוסס על מה דהחמיר קרא אכלי חרס לשברו
- (1) ולא לעשות שטיפה ומריקה ככלי מתכת
- (iii) וס"ל דלא מצד גזירת הכתוב גרידא החמיר בכלי חרס
- (iv) אלא גם מטעם דמידייתי בין לפנים בין לחוץ
- (v) הרי דיש לקרא יחס לבליעה ממש
- (vi) ומזה נפקא לן לגמרא דידן לבליעת איסור דאינו פולט
- (ט) קשיא
- (i) איתא בזבחים דכלי חרס שרו אם הוחזרו לכבשן
- (ii) ועוד איתא בגמרא דידן דתנור כלי חרס שהסיקו בפנים מותר
- (1) וגם דאפילו קדירות שהסיקו בפנים הויין מותרין
- (2) אי לאו דחיישינן דלמא חייס עלי' משום דפקעה
- (iii) והיאך ניקום ונימר שהתורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דפיו לעולם
- (י) תירוץ על פי ר"ת
- (i) דכיון שהסיקו לא חשיב יוצא מידי דפיו
- (1) דהסיקו עשאו כלי חדש בפנים חדשות
- (יא) קשיא
- (i) הרי טומאת כלי חרס אינו יוצא ממנו ע"י הסקה
- (ii) ומוכח מזה דלא נחשב ככלי חדש
- (יב) תירוץ

- (i) תנור שעיקר תשמישו להסקה בפנים לא מיקרי פנים חדשות ע"י הסקה
 - (ii) קדירה שלא נעשית להסקה בפנים מיקרי פנים חדשות ע"י אותה הסקה
- (3) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) לאחר שקבענו שתנור לא מיקרי ככלי חדש
 - (ii) אמאי אמרינן דהסקת פנים פולט איסור הבלוע בו
- (ב) תירוץ
- (i) להפליט איסור בלוע צריכים הסקת פנים ולא צריכים לפנים חדשות
 - (ii) במקרה נמצא דקדירה שהסיקה בפנים מיקרי פנים חדשות וכלי חדש
 - (iii) בכדי שנכון לומר שהתורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דפיו לעולם
 - (1) מפני שישנה כלי חרס, כלומר קדירה
 - (2) אשר בכדי לפלוט איסור הבלוע בו
 - (3) צריכים להסקת פנים
- (א) שבמקרה עושהו לכלי חדש

דף לא.

גמרא אי אמרת בשלמא

(1) גמרא

(א) בעל חוב אביי אמר למפרע הוא גובה, ורבא אמר מכאן ולהבא הוא גובה

(ב) קשיא

(i) ראובן מכר שדה לשמעון באחריות

(1) שכתב לו שאם יטלנה בעל חוב דראובן משמעון

(2) שישלם ראובן מעותיו לשמעון

(ii) שמעון כתב לראובן שטר על דמי השדה ושיעבוד נכסיו לו עליהן

(iii) ומת ראובן ובא בעל חוב דראובן וטריף לה משמעון

(1) בזמן שעוד לא שילם שמעון דמי השדה לראובן או ליתמי ראובן

(iv) עכשיו

(1) אם שמעון פייסי' לבעל חוב דראובן

(2) וטוען ליתמי דאין לו לשלם להם דמי השדה

(א) דהרי חוב דשמעון לראובן

(ב) משועבד הוא לשמעון על חוב אחריות דראובן לשמעון

(v) אז דינא הוא דיכולין בני ראובן לבא על שמעון ולומר

(1) אותו חיוב שלך לשלם דמי השדה מטלטלי הוא גבן בנחלה מראובן

(2) מטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב דאבוהון

(3) בכך שהחוב דידך לנו אינו משועבד לך בשביל חוב אחריות על הדמים ששלמת לבעל חוב דראובן

(vi) ואמר רבא אי פקח שמעון

(1) מגבי להו לשדה ליתומים

(2) ואע"ג דיתמי לא גבו לשדה עד לאחר מות ראובן

(3) איגלאי מילתא למפרע דבזמן מיתת ראובן היתה ביד ראובן

(א) וכאלו קבלוה בירושה בשעת מיתת ראובן

(4) וקרקעי דירשו יתמי משתעבדי לבעל חוב דאבוהון

(5) בכדי ששמעון שהוא בעל חוב דראובן על כתב אחריות דראובן

(א) יכול לגבות אותה באותו חוב

(vii) הרי דרבא ס"ל בעל חוב למפרע הוא גובה

(1) דאי לא הכי ליכא למימר דאיגלאי מילתא דגבה ראובן את השדה בחייו

(ג) תירוץ

(i) רבא כוון לדינו של שעבודא דר' נתן:

- (1) כשלו ליה מיהודה, ויהודה ליה מיששכר, בוא יששכר ודן עם לוי
- (2) ונכסי לוי דמשועבדים ליהודה, משועבדים גם ליששכר
- (3) ואותו שעבוד קיים גם לאחר מות יהודה

(א) כאלו כבר גבה יהודה את השדה בחייו

(i) ועיין הסברו ביותר ביאור למטה בד"ה משתעבדנא

(ii) ובנידון דידן

- (1) אין הכי נמי דבעל חוב מכאן ולהבא הוא גובה
 - (2) אשר בכך לא נחשב שדה זו כאלו היתה ביד ראובן במותו
 - (3) אבל בשעת מותו היתה שדה שמעול משועבדת לראובן
- (א) על דמי השדה
- (4) ואותו שעבוד דשמעון לראובן על דמי השדה
- (א) גם כן נשתעבדה לשמעון עצמו כבעל חוב דראובן על חיוב אחריות
- (ב) ואותו שעבוד קיים גם לאחר מות ראובן

(ד) גמרא

(i) איתא במשנה:

- (1) נכרי שהלוה לישראל על חמצו של ישראל אחר הפסח מותר בהנאה
- (2) ישראל שהלוה לנכרי על חמצו של נכרי אחר הפסח אסור בהנאה

(ii) קשיא

(1) אם למפרע הוא גובה שפיר דמי

- (א) דברישא נחשב כאלו גבה נכרי חמצו דישאל לפני הפסח ולפיכך מותר בהנאה
- (ב) ובסיפא נחשב כאלו גבה ישראל חמצו דנכרי לפני הפסח ולפיכך אסור בהנאה

(2) אבל אם מכאן ולהבא הוא גובה הרי הדינים מהופכים

(iii) תירוץ

- (1) הכי במאי עסקינן כשהרהינו ליה למלוה ונתן החמץ ברשותו דמלוה
- (2) ומפני כן עובר ישראל המלוה ואינו עובר ישראל הלוה

(2) מהרש"א

(א) ניהדר למה שקבענו לעיל דאי בעל חוב למפרע הוא

(i) ניהא דגם בלא שעבודא דר' נתן

(ii) אי פקח הוא

(1) מגבהו שמעון לשדהו ליתמי בדמי השדה

(א) ולא משלם כסף או שאר מטלטלי

(2) וטוען דנחשב כאלו קבל ראובן בחזרה שדהו עוד בחייו של ראובן

- (ב) קשיא (עיין קושיות ראש יוסף למטה על קושיא זו)
- (i) הרי עוד קבענו דאי בעל חוב למפרע הוא גובה
- (1) אף בלא הרהינו
- (2) מובן דישראל שהלוה לנכרי על חמצו אחר הפסח אסור בהנאה
- (3) דנחשב כאלו גבה ישראל חמצו דנכרי עוד לפני הפסח
- (4) אף על גב דלבסוף לא גבה ישראל אלא חמץ דמטלטלי הן
- (ii) אם כן, גם אם שילם שמעון כסף ליתומים
- (1) גם כן נאמר דנחשב כאלו גבה ראובן הכסף בחייו
- (ג) תירוץ
- (i) עיקר דינו דלמפרע הוא גובה נאמרה רק אקרקעי
- (ii) ולחומרא באיסורא
- (1) כגון בישראל שהלוה לנכרי על חמצו אחר הפסח אסור בהנאה
- (א) אוקמינן לה גם אמטלטלי
- (3) קרני ראם
- (א) קשיא
- (i) הרי אמרינן למפרע הוא גובה במטלטלי גם לקולא ברישא דמשנה
- (1) דנכרי שהלוה לישראל על חמצו של ישראל אחר הפסח
- (א) דמותר דנחשב כאלו גבה אותו נכרי עוד לפני הפסח
- (4) ראש יוסף
- (א) ניהדר לקושית מהרש"א
- (i) דאף אם שמעון שילם ליתמי דראובן כסף תחת שדהו
- (ii) נימא למפרע הוא גובה ונחשב כאלו גבה אותם ראובן בחייו
- (ב) קשיא
- (i) מאי יועיל לו לשמעון אפילו נאמר דגבה ראובן כספיו בחייו
- (ii) הרי כשירשו יתמי כספיו מטלטלי דיתמי הן ולא משתעבדי לשמעון
- (ג) אולי נתרץ
- (i) דלפי רש"י ד"ה דינא
- (ii) משמע קצת דיש לחלק
- (1) בין מטלטלי דבעין הם בשעת מיתה
- (א) דאותם משתעבדים לבעל חוב
- (2) למטלטלי (כמו חיוב שלומי משמעון) דלאו בעין הם בשעת מיתה
- (א) דאותם אינם משתעבדים לבעל חוב

תד"ה משתעבדנא לבעל חוב דאביכון

(1) גמרא

(א) הדיון

- (i) ראובן מכר שדה לשמעון באחריות
(1) שכתב לו שאם יטלנה בעל חוב דראובן משמעון
(2) שישלם ראובן מעותיו לשמעון
(ii) שמעון כתב שטר לראובן בדמי השדה ושעבוד השדה לראובן עליהן
(iii) ומת ראובן ובעל חוב דראובן וטררף לה משמעון
(1) בזמן שעוד לא שילם שמעון דמי השדה לראובן או ליתמי ראובן
(iv) אז אם שמעון מגבה שדהו ליתומים
(1) באותו זמן חוזר שמעון
(2) וגובה אותה מן היתומים כבעל חוב דראובן
(ב) לרבא דס"ל בעל חוב מכאן ולהבא הוא גובה
(i) מבוסס דינו של ראובן על שעבודא דר' נתן:
(1) כשלווי לווה מיהודה, ויהודה לווה מיששכר, בוא יששכר ודן עם לוי
(2) ואם נכסי לוי משועבדים הם ליהודה, משועבדים הם גם כן ליששכר
(3) ואותו שעבוד קיים גם לאחר מיתת יהודה
(א) גם אם יתמי יהודה לא קבלו נכסי לוי עד לאחר מות יהודה
(ג) ובכך, בנידון דידן
(i) אין הכי נמי דבעל חוב מכאן ולהבא הוא גובה
(ii) אשר בכך לא נחשב שדה זו כאלו היתה ביד ראובן במותו
(iii) אבל בשעת מותו הי' לראובן אותו שיעבוד על שדה שמעון
(1) שנתנה לו שמעון על דמי השדה
(iv) ומפני שראובן חייב עצמו לשמעון על אחריות השדה
(v) נמצא שאותו שעבוד דשמעון לראובן על דמי השדה
(1) גם כן נשתעבדה לשמעון עצמו כבעל חוב דראובן על אחריות ראובן

(2) תוספות

(א) קשיא (כמבואר במהרש"א)

- (i) צריכין לבאר מהותו דשיעבודו דר' נתן
(ii) דהרי לבסוף כשמת ראובן לא היתה שדה שמעון בידו
(iii) דבידו היתה רק חובו של שמעון דמטלטלין הוא
(iv) ומאי מועיל שעבודא דר' נתן

(v) הרי מטלטלי דיתמי לבעל חוב לא משתעבדי

(ב) שמא נתרץ

(i) דשעבודא דר' נתן מועיל דכל זכות שהי' לו ליששכר בחיי יהודה קיים לאחר מותו של יהודה

(1) ודנין כאלו לא הי' כאן יהודה בכלל

(2) וכאלו שעבוד לוי נכסיו ליששכר

(ג) אי אפשר לתרץ כן

(i) דא"כ גם אם יש ללוי מטלטלין

(1) ג"כ יטעון יששכר שגובה מלוי

(2) ושאינן להם ליתמי יהודה לאישתעי דינא בהדי' דיששכר

(ד) תירוץ

(i) מאי דשעבודו דיששכר נשאר קיים לאחר מיתת יהודה

(ii) שורשו בהא דלדין דר' נתן יש שתי תוצאות

(1) תוצאה א'

(א) כל היכי שיהודה (או יתמי יהודה בשביל חוב אביהן) חייבין ליששכר

(ב) ולוי חייב ליהודה או ליתמי יהודה

(ג) מוציאין מלוי ונותנים ליששכר

(ד) ואין לו ללוי לטעון דלאו בעל דברים דידי את

(ה) הלכך בעוד שיהודה חי

(i) יכול יששכר לגבות ממקרקעי ומטלטלי דלוי

(2) תוצאה ב'

(א) הנו חדוש בעצם הדין דמטלטלי דיתמי (דיהודה) לבעל חוב לא משתעבדי

(ב) דלענין דין זה לגבי יששכר בעל חוב דאבוהון

(i) לא נחשב כמטלטלי חוב שירשו מאבוהון כלפי לוי

1. אם קרקעות לוי משועבדים הן ליהודה באותו חוב

(ii) דנחשב יהודה כאלו עוד בחייו הי' לו כמין קצת בעלות בקרקעות דלוי

(iii) אשר בכך נוכל לומר דיתמי ירשו אותו בעלות במות יהודה

(iv) ואשר בכך נחשב יששכר כבעל חוב דילהון

1. דהרי קרקעות דיתמי משתעבדי לבעל חוב דאבוהון

(ג) ואז מצד תוצאה א'

(i) אף אם עדיין לא גבאו יתמי יהודה שדה לוי בחובו

(ii) יכול יששכר לגבות שדה לוי מלוי

1. ואין לו ללוי לטעון דלאו בעל דברים דידי את

(ד) קשיא

- (i) איזהו מין בעלות היתה לו לראובן בחייו בנכסי לוי
- (ה) תירוץ
- (i) אותו כח דהי' לו ליהודה לגבות הקרקעות משועבדים בחובו
 - (i) ממי שקנה אותן מלוי
 - (ז) קשיא
- (i) ומאי שנא מטלטלין דלא גובה אותן יששכר מלוי לאחר מות יהודה
- (ח) תירוץ
- (i) בחיי ראובן לא הי' בידי ראובן היכולת לגבות המטלטלי בחובו
 - 1. ממי שקנה אותן מלוי
- (ii) בכך דלא נחשב כאלו הי' לו ליהודה כמין בעלות בהן בחייו

(3) גנזי יוסף

(א) קשה

- (i) ולו יצויר דנחשב כאלו הי' לו ליהודה בחייו כמין בעלות במטלטלי דלוי
- (ii) מה יועיל זאת ליששכר דהרי כשמת ראובן
- (iii) ירשו יתמי בעלות הזה במטלטלי
- (iv) ומטלטלי דיתמי לבעל חוב לא משתעבדי

רש"י ד"ה ישראל שהלווה

משנה	ברייתא	פת פורני
נכרי שהלווה לישראל – מותר בהנאה	ישראל הלווה לנכרי – ת"ק אינו עובר אחר הפסח ר"מ – עובר אחר הפסח	ישראל הלווה לנכרי – אינו עובר
ישראל הלווה לנכרי – אסור בהנאה	נכרי הלווה לישראל – עובר אחר הפסח	ישראל הלווה לנכרי ונכרי אמר הגעתיך – עובר

(1) גמרא

(א) משנה:

(i) נכרי שהלווה לישראל על חמצו, אחר הפסח מותר בהנאה

(ii) ישראל שהלווה לנכרי על חמצו, אחר הפסח אסור בהנאה

(ב) קשיא

(i) אי אמרת בשלמא למפרע הוא גובה אמטו להכי ברישא מותר בהנאה

(ii) אבל אי אמרת מכאן ולהבא הוא גובה קשה

(1) דהרי לא גבה הנכרי עד לאחר הפסח

(א) ובתוך המועד אכתי דישראל הוי

(ג) תירוצ

(i) הכא במאי עסקינן כשהרהינו אצלו

(ד) הוה אמינא

(i) לימא כתנאי

(1) ישראל שהלווה לנכרי על חמצו, לאחר הפסח אינו עובר

(2) משום ר' מאיר אמרו עובר

(ii) מאי לאו בהא קמיפלגי

(1) דר"מ סבר למפרע הוא גובה

(2) ותנא קמא סבר מכאן ולהבא הוא גובה

(ה) מסקנא

(i) לא, דכ"ע סברי מכאן ולהבא הוא גובה

(ii) והכא במאי עסקינן שהרהינו נכרי לישראל ופליגי אי ישראל קונה משכון מנכרי

(2) רש"י

(א) אותו הדין

(i) נאמר במשנה בלשון איסור או היתר הנאה

- (ii) ובברייתא בלשון עובר ואינו עובר
- (ב) והגם שלשונם אינם דומות
- (ג) הכוונה בשניהם דומה
- (ד) דמשמעו דעובר לא קאי אבל יראה
- (ה) אלא משמעו דעבר במאי דנהנה
- (i) וכאלו אמר דאסור בהנאה הוא
- (3) מהרש"ל
- (א) קשיא
- (i) בדף לא: תניא
- (1) נכרי שהרהין פת פורני אצל ישראל אינו עובר וכו'
- (2) ושם פירש רש"י דענינו אי עבר בבל יראה
- (ii) ואמאי לא פירש רש"י כן בתנאי כדלהלן
- (1) תנא קמא קא סבר דאינו עובר בבל יראה משום דמכאן ולהבא הוא גובה
- (2) ר' מאיר קא סבר דעובר בבל יראה משום דלמפרע הוא גובה
- (ב) תירוץ
- (i) משום דאי פליגי בבל יראה לא הוי להו למינקט לשון "אחר הפסח"
- (1) דדינו דבל יראה אין לו שום ענין לאחר הפסח
- (2) מוכרח דשניהם סבירא להו דאינו עובר בבל יראה
- (3) ודפליגי רק באיסור הנאה לאחר הפסח
- (ii) מה שאין כן בברייתא דפת פורני
- (1) דשם לא הוזכר לשון אחר הפסח
- (2) הרי דפליגי אי עבר בבל יראה בפסח עצמו
- (ג) קשיא
- (i) והא גופא קשה
- (1) למ"ד למפרע הוא גובה, וכשגבה מנכרי לאחר הפסח
- (2) אמאי קסברי תנאי דלא עבר בבל יראה בפסח
- (ד) תירוץ
- (i) מפני דהיחס לבל יראה רחוקה היא משני צדדים
- (1) מצד אחד
- (א) בפסח עצמו עוד לא ידענו אם יגבה ישראל מנכרי לאחר הפסח
- (2) מצד שני
- (א) אף לאחר שגבה צריכים לדין דלמפרע הוא גובה
- (i) כדי ליחשב כאלו הי' לו לישראל חמץ בפסח

- (ii) הלכך כולי עלמא מודי דאינו עובר בבל יראה
 - (iii) אבל באיסור הנאה לאחר הפסח פליגי
 - (iv) מפני דדין איסור הנאה אינו תלוי בבל יראה
- (ה) קשיא

(i) למסקנא

- (1) כולי עלמא סברי מכאן ולהבא הוא גובה
- (2) והכא במאי עסקינן שהרהינו ישראל לנכרי
- (3) ופליגי אי ישראל קונה משכון
- (ii) והנה אי סבירא לן דישראל קונה משכון מנכרי
 - (1) הרי דבעלותו דחמץ ביד ישראל היא מעיקרא בלי שום ספק
 - (א) דאינה תלוי' באם לבסוף יגבה ישראל מנכרי
 - (ב) וגם אינה תלוי' בדין למפרע הוא גובה
 - (iii) ואמאי אינו עובר בבל יראה

(4) מהרש"א

(א) ב' קשיות על מהרש"ל

(i) קשיא א'

(1) מהרש"ל עצמו הודה דלשטתו קשה האי דאינו עובר בבל יראה אי ישראל קונה משכון מנכרי

(ii) קשיא ב'

- (1) שלא כדברי מהרש"ל בקושטא דין איסור הנאה תלוי בבל יראה
- (2) עד שאין לאסור הנאה בחמץ לאחר הפסח אי לא עבר עליו בבל יראה בפסח
- (3) והילך סייעתא מדף כט.

(א) דשם איתא דלרבא קסבר ר' שמעון

- (i) חמצו אפילו דישראל מותר לאחר הפסח דאורייתא
- (ii) ואסור לאחר הפסח רק מדרבנן משום קנס דעבר בבל יראה
 - (ב) ור' יהודה קסבר דחמצן אף של נכרי אסור לאחר הפסח
 - (ג) לעיל קבענו דברייתא דידן אוסר הנאה מחמצו דנכרי
 - (ד) רק בציוור דנחשב כאלו הי' של ישראל בפסח
 - (4) והיינו דלא כר' יהודה דלידי' גם חמצו של נכרי אסור לאחר הפסח
 - (5) מוכרח דברייתא דידן אליבא דר' שמעון אזלא

(א) דאין לאסור הנאה מחמצו דנכרי אחר הפסח

(i) דלכל היותר אינו אלא קנס

(ii) דקונסין לישראל אם עבר בבל יראה

(ב) קשיא

(i) א"כ הדרא עיקר קושית מהרש"ל לדוכתי'

- (1) בדף לא: תניא דנכרי שהרהין פת פורני אצל ישראל אינו עובר וכו'
- (2) ושם פירש רש"י דמדובר באם עובר ישראל בבל יראה

(ii) ואמאי לא פירש רש"י באופן זה לתנאי בדף לא.

(ג) תירוצ

(i) קבענו לעיל דתנאי דברייתא בדף לא. וגם ברייתא דפת פורני בדף לא:

(1) כולהו ס"ל דאין לאסור חמץ בהנאה לאחר הפסח

(2) אי לאו דעבר בבל יראה בפסח

(ii) תנאי בדף לא. מדגישים איסור ההנאה לאחר הפסח להורות

(1) דקנסינן לי' לישראל

(2) אע"ג דבפסח הי' החמץ שלו ועבר עליו בבל יראה

(א) רק משום דין למפרע הוא גובה

(ב) או משום דין דבעל חוב קונה משכון

(iii) משא"כ ברייתא דפת פורני

(1) דשם לא הוזכר לאחר הפסח

(2) ומוכח דעדיפא לי' לתנא דברייתא

(א) לעסוק בשורש הקנס

(i) דהיינו עבירת בל יראה

(ב) מלעסוק בתוצאת הקנס

(i) דהיינו איסור הנאה

דף לא:

תד"ה שקונה משכון

ברייתא	משנה	
ישראל הלוח לנכרי – ת"ק אינו עובר ר"מ – עובר	נכרי שהלוח לישראל – מותר	רישא
נכרי שהלוח לישראל – עובר לכולי עלמא	ישראל שהלוח לנכרי – אסור	סיפא

(1) גמרא

(א) ניהדר למשנה

(i) נכרי שהלוח לישראל על חמצו אחר הפסח מותר בהנאה

(ii) ישראל שהלוח לנכרי על חמצו אחר הפסח אסור בהנאה

(ב) לימא כתנאי

(i) ישראל שהלוח לנכרי על חמצו לאחר הפסח אינו עובר

(ii) משום ר' מאיר אמרו עובר

(iii) אבל נכרי שהלוח לישראל לכ"ע עובר

(ג) הכא במאי עסקינן בברייתא

(i) שהרהינו נכרי לישראל

(ii) ופליגי אי ישראל קונה משכון מנכרי

(ד) אבל נכרי שהלוח לישראל לד"ה לא קני משכון, הלכך עובר

(ה) הרי

(i) דמשנה

(1) דקסבר ישראל שהלוח לנכרי על חמצו אחר הפסח אסור בהנאה

(ii) ור' מאיר

(1) דג"כ ס"ל דעובר

(iii) תרווייהו ס"ל דישראל קונה משכון מנכרי

(iv) ותנא קמר בר פלוגתא דר' מאיר ס"ל דישראל אינו קונה משכון מנכרי

(1) והלכך אינו עובר

(2) תוספות

(א) קשיא

- (i) למאי נפקא מינה אי ישראל קונה משכון מנכרי
 (1) הרי בדף ה: איתא
- (א) דמלוה ישראל שקיבל אחריות אחמצו של נכרי עובר עליו בבל יראה
 (ii) ואם בסוגיא דידן נמי בהלוה ישראל לנכרי
 (1) קיבל ישראל עליו אחריות
 (2) הוה לי' לת"ק למימר דעובר בישראל שהלוה לנכרי
 (iii) ואם בברייתא בדף לא. בהלוה נכרי לישראל
 (1) קיבל נכרי עליו אחריות
 (2) קשה אכ"ע דסבירא להו דעובר
- (ב) תירוץ
- (i) מוכרח דמלוה לא קיבל עליו אחריות **בכולה שמעתא**
 (3) מהרש"א
 (א) קשיא
- (i) תינה דמוכח דבברייתא בדלא קיבל עליו אחריות קמיירי
 (ii) אבל אמאי קאמרי בתוספות **דבכולה שמעתא** בדלא קיבל עליו אחריות קמיירי
 (iii) דבלשון כולה שמעתא נכללת המשנה
 (iv) ובמשנה איכא לאוקמי כולה בקיבל המלוה עליו אחריות
- (1) בכך
- (א) שברישא בנכרי שהלוה לישראל מותר
 (ב) ובסיפא בישראל שהלוה לנכרי אסור
- (ב) תירוץ
- (i) אם תולה עיקר הדין באחריות
 (1) מוכרח דלא איפכת לן דיני הלואה כלל
 (א) כגון אם גובה בה למפרע ואם קונה משכון
 (ii) ולהורות דינו דקבלת אחריות הוה לה למשנה לאוקי דינה
 (1) בציור פקדון דלית בה הלואה כלל, כזה:
 (א) נכרי שהפקיד לישראל באחריות אסור
 (ב) ישראל שהפקיד לנכרי באחריות מותר

רש"י ד"ה לא קשה

פת פורני		ברייתא		משנה		לרבא
הרהינו בלא מעכשיו והיינו ת"ק דלא קני משכו' מנכרי	ישראל הלוה לנכרי – אינו עובר	הרהינו בלא מעכשיו לת"ק לא קני משכו' מנכרי לר"מ קני	ישראל הלוה לנכרי – ת"ק אינו עובר ר"מ -- עובר	הרהינו, ואע"ג דלכ"ע לא קני נכרי ש"ה דאמר מעכשיו	נכרי שהלוה לישראל – מותר	רישא
במעכשיו לכ"ע קני משכון מנכרי	ישראל הלוה לנכרי ונכרי אמר הגעתיך – עובר	בלא מעכשיו לכ"ע לא קני נכרי משכון מישראל	נכרי שהלוה לישראל – עובר	הרהינו, ואמר מעכשיו, וקני אף לת"ק דר"מ	ישראל הלוה לנכרי – אסור	סיפא

פת פורני		ברייתא		משנה		לאביי
פדאו ולית גביי'	ישראל הלוה לנכרי – אינו עובר	פדאו נכרי דלית גביי' הרהינו בלא מעכשיו לת"ק לא קני משכו' מנכרי לר"מ קני	ישראל הלוה לנכרי – ת"ק אינו עובר ר"מ -- עובר	למפרע הוא גובה בלא הרהינו דוקא בלא פדאו דאי פדאו מאי מהני כשאמר מעכשיו אי לא גובה	נכרי שהלוה לישראל – מותר	רישא
לא פדאו וישראל גובה למפרע, והגעתיך כלומר דאיני רוצה לפדות	ישראל הלוה לנכרי ונכרי אמר הגעתיך – עובר	פדאו בלא מעכשיו לכ"ע לא קני נכרי משכון מישראל	נכרי שהלוה לישראל – עובר	למפרע הוא גובה לא הרהינו ולא פדאו נכרי	ישראל הלוה לנכרי – אסור	סיפא

(1) גמרא

(א) עיין בשטת רבא בקיצור בטבלא א'

- (2) תוספות ד"ה אלא הב"ע ותד"ה ואם אמר הגעתך עובר
- (א) עיין בטבלא ב' לשטת אביי דס"ל למפרע הוא גובה
- (ב) בקיצור
- (i) משנה עולה יפה בפשיטות מצד למפרע הוא גובה
- (1) אם נניח דלבסוף לא שילם הלוח חובו
- (א) ולא פדה משכונו
- (i) ומלוה גבה את המשכון
- (ii) דהיינו
- (1) ברישא דמשנה
- (א) נכרי שהלוה לישראל מותר
- (i) משום דלאחר שישראל לא שילם חובו לנכרי
1. אף אם לא הרהינו לחמצו לנכרי במשכון
- (ii) נחשב החמץ כאלו הי' של נכרי מעיקרא
- (iii) דהרי בעל חוב למפרע הוא גובה
- (2) בסיפא דמשנה
- (א) ישראל שהלוה לנכרי אסור
- (i) מצד דלמפרע הוא גובה
- (ii) ולא איצטרך לן למימר הרהינו במשנה בין ברישא בין בסיפא
- (iii) משא"כ בברייתא דר' מאיר בדף לא. אי אמרת
- (1) דגבה אותו מלוה
- (2) לא שני לן מי הי' בעל המשכון כל עוד שלא גבה מלוה חובו
- (3) הרי ס"ל למפרע הוא גובה
- (4) בכדי שבסוף כשהוא גבה לאחר הפסח נחשב כאלו הי' של מלוה לכתחלה
- (5) ואם כן
- (א) ברישא דברייתא (ישראל שהלוה לנכרי) הוה להו לכ"ע למימר דאסור
- (ב) ובסיפא דברייתא (נכרי שהלוה לישראל) הוה להו לכ"ע למימר דמותר
- (6) מוכרח לאביי
- (א) דבברייתא דר' מאיר בדף לד.
- (i) לבסוף שילם הלוח את חובו ופדה המשכון
- (ii) ומלוה לא גבה אותו
- (iii) בכך דליכא גביל לא להבא ולא למפרע
- (iv) ומיירי בהרהינו לוח למשכונו למלוה
- (v) וקמיפלגי ר"מ ורבנן היכן הי' בעלותו של משכון לפני שלוח גבה אותו

(vi) כעין שטת רבא

(ב) ובברייתא דפת פורני

(i) ברישא

1. דישראל שהלוה לנכרי אינו עובר

a. גם כן מוכרח לאוקמי בשלא גבה אותו המלוה ופדאו ליה

(ii) ובסיפא

1. דאיתא ישראל הלוה לנכרי ואמר לו הגעתיך עובר

a. מצי לאוקמי בפשיטות

i. בלא שילם הנכרי חובו וגבאו ישראל

ii. ומצד למפרע הוא גובה נחשב כאלו גבאו לפני הפסח

b. והא דכתיב הגעתיך כאלו אמר הלוה

i. אני לא אשלם חובי ולא אפדה משכון שלי

ii. בכך שהחמץ שלך הוא

(3) רש"י

(א) בגמרא מעיקרא קובע דלרבא במשנה בהרהינו עסקינן

(ב) ולבסוף מסיק דבאמר מעכשיו עסקינן

(ג) ואף דלבסוף מסיק דבמעכשיו עסקינן עוד צריכין להרהינו

(ד) דמעכשיו בלא הרהינו עוד לא נחשב כאלו של מלוה הוא

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) מנא לי' לרש"י דצריכין להרהינו

(ii) אף לאחר דמסיק דבשאר מעכשיו עסקינן

(ב) תירוץ

(i) רש"י עלה לו כך מברייתא דפת פורני

(1) דשם איתא ישראל שהלוה לנכרי ונכרי אמר לו הגעתיך

(2) ולרבא באמר מעכשיו עסקינן

(3) אף דאיתא בברייתא בהדיא דהרהינו

(ג) קשיא

(i) לעיל קבענו לאביי

(1) דבמשנה לא צריכין להרהינו

(2) וצד למפרע הוא גובה סגי לאסרו למלוה בהנאה בלי הרהינו

(א) א"כ בברייתא דפת פורני

(i) דגם כן פירשנוה לאביי מצד למפרע הוא גובה

(ii) ודלשון הגעתך פשוטו

1. דלוה אומר ללוי אני לא אשלם חובי

2. ולך וגבה משכול שלי וחמץ שלך הוא

(ב) מוכרח דהרהינו דכתיב בה לאו דוקא הוא אליבא דאביי

(ii) ואמאי לא פירש רש"י גם כן לרבא באותו ברייתא דהרהינו לאו דוקא הוא

(ד) תירוצ

(i) אף לאביי הרהינו דברייתא דפת פורני דוקא הוא ולרבנותא ברישא נקטי'

(1) היכי דישאל הלוה לנכרי

(2) ולא אמר לי' הגעתך מפני דשילם חובו ופדה משכונו ולא גבאו מלוה

(3) וקא משמע לן דחמצו מותר אף בהרהינו

(4) דקסבר כוותי' דרבא דישאל לא קנה משכון מנכרי

(ii) והלכך פירש רש"י דגם לרבא אמרינן דוקא הוא

(1) וצריכין הרהינו ומעכשיו גם יחד

דף לב.

רש"י ד"ה כר' נחוניא ותד"ה דבר הראוי להיות קדש

(1) גמרא

(א) תניא... ונתן לכהן את הקדש

(ב) דבר הראוי להיות קדש

(ג) פרט לאוכל תרומת חמץ בפסח

(ד) דברי ר' אליעזר בן יעקב

(ה) ור"א חסמא מחייב

(ו) אמר לו ר' אליעזר בן יעקב לר"א חסמא וכי מה הנאה יש לו בה

(ז) בקיצור

(i) לר' אליעזר בן יעקב אין תשלומין לאוכל חמץ בפסח בין במזיד בין בשוגג

(ii) ור"א חסמא פליג עלי'

(2) רש"י

(א) כך פירושו ד"וכי מה הנאה יש לו בה" דר' אליעזר בן יעקב

(i) אתה ר"א חסמא פלגית עלי ולא דרשית ונתן לכהן את הקדש כדבעינא למימר

(ii) ולכך קסברית דאוכל תרומת חמץ משלם לכהן הפסידו

(iii) אודית לי מיהו דלא הפסיד לכהן כלום דהרי חמץ אסור בהנאה הוא

(3) תוספות בגמ' דידן (כמבואר במהרש"א)

(א) קשיא

(i) היאך מסיק ר' אליעזר בן יעקב מונתן לכהן את הקדש דלית תשלומין לאוכל תרומת חמץ בפסח

(ב) תירוץ

(i) בשני שלבים

(1) שלב א'

(א) חמץ שנתרם בפסח לאו תרומה הוא

(i) דצריכין לתרומה שתהא בתורת נתינה כשהופרשה

(ii) ואיסור הנאה לית לה תורת נתינה

(ב) שלב ב'

(i) תורת תשלומין לאוכל תרומה

1. אינה חלה רק

a. באם משלם בדבר שהוא ממין שאכל

b. ואותו דבר שמשלם בו ראוי אז להפרישו לתרומה

(4) מהרש"ל ומהרש"א קמפלגי בשורש דינו של שלב א'

- (א) כלומר היאך קבענו
- (i) דהפרשת איסור הנאה לתרומה לאו הפרשה היא
- (1) משום דלית לי' תורת נתינה
- (5) מהרש"ל
- (א) בדף לג. איתא דר' יוסי הגלילי
- (i) דס"ל דחמץ בפסח מותר בהנאה
- (1) קסבר דאעפ"כ המפריש תרומת חמץ בפסח אינה קדושה
- (א) משום דכתיב תתן לו ודורשים לו ולא לאורו
- (i) כלומר דליקדש צריכה להיתה ראויה לאכילה ולא רק להנאה
- (ב) וכ"ש לדידן דסבירא לן דאסורה בהנאה
- (i) לא מיקדשה מטעם תתן לו
- (6) מהרש"א
- (א) מה לנו לקרא דלא אידכור בסוגיין בכלל
- (ב) כשאכא למידרוש שלב א'
- (i) מתחלת אותו קרא דונתן לכהן את הקדש
- (1) דהובא כאן לאורויי שלב ב'
- (ג) דהיינו בדיוק על מלת ונתן
- (i) ללמד דאיסור הנאה אי אפשר להפרישו לתרומה
- (ii) דלא מיקרי נתינה
- (ד) ולראי'
- (i) עיין בגמרא ובתוספות כדלהלן
- (1) גמרא בדף לב.
- (א) תנו רבנן האוכל כזית תרומה משלם קרן וחומש
- (ב) אבא שאול אומר עד שיהא בו שוה פרוטה
- (ג) מאי טעמא דאבא שאול
- (i) אמר קרא ונתן לכהן את הקדש
- (ii) ואין נתינה פחות משוה פרוטה
- (ד) ותנא קמא הא כתיב ונתן
- (ה) ההוא מיבעי לי' לדבר הראוי להיות קדש
- (2) תוספות
- (א) קשיא
- (i) תנא קמא לא קגמר מונתן דאין נתינה פחות משוה פרוטה
1. משום דאיצטריך לי' לקרא לאורויי שלב ב'

- a. דחיוב תשלומין אינו חל רק באם משלם בדבר הראוי להיות קדש
- (ii) וקשה דללימוד שלב ב' איצטריך ל' רק תיבות "את הקדש"
- (iii) ואמאי לא נילף דינו דפחות משה פרוטה מ"ונתן"
- (ה) וגם כוונת התוספות בסוגיא דידן הולכת באותו שטה
- (i) דילפינן ב' לימודים מאותו קרא גופי'
- (7) ניהדר לתוספות
- (א) בסיומו כתבו בתוספות
- (i) והיינו דקאמר ל' ראב"י
- (ii) וכי מה הנאה יש לו בה
- (iii) כלומר הואיל ואין לו הנאה בה
- (i) אית ל' למעוטי מקרא כדפרישית
- (8) מהרש"א
- (א) וזאת ביאור דבריהם
- (i) לעיל קבענו דלרש"י טענת ר' אליעזר בן יעקב ד"וכי מה הנאה יש בה"
- (ii) פירכא אחריתי היא לר"א חסמא
- (iii) ואין לה שייכות לפירכא קמאי מקרא דונתן לכהן את הקדש
- (iv) ועל זאת פליגי בתוספות דסבירא להו דטענות ר' אליעזר בן יעקב
- (1) מונתן לכהן את הקדש
- (2) ו"כי מה הנאה יש בה"
- (v) חד פירכא אריכתא הואי
- (vi) דכשהשיב ר' אליעזר בן יעקב מונתן לכהן את הקדש
- (vii) עוד לא הביא אלא תוכנו של שלב ב'
- (1) דלית חיוב תשלומין אלא היאך דאית ל' לשלומי בדבר שיכול להפרישו
- (viii) ותשובת "וכי מה הנאה יש לו בה" הנו שלב א'
- (1) דהיינו דחמץ בפסח אינו דבר שיכול להפרישו
- (א) דהרי מונתן קמיגמר דאיצטריך תורת נתינת להיות קדושה
- (i) וחמץ בפסח דאסור בהנאה הוא לית ל' תורת נתינה

דף לב:

תד"ה ואין נתינה

(1) גמרא

(א) תנו רבנן האוכל כזית תרומה משלם קרן וחומש

(ב) אבא שאול אומר עד שיהא בו שוה פרוטה

(ג) דאמר קרא ונתן ואין נתינה פחות משוה פרוטה

(2) תוספות (כמבואר במהרש"א)

(א) קשיא

(i) הרי ישנם כמה נתינות בדברים הניתנין מיד ליד

(ii) ואמאי לא צריכין שוה פרוטה בכולן

(iii) למשל

(1) בתרומה חטה אחת פוטרת הכרי אף דכתיב נתן לו בהפרשת תרומה

(2) וקונין בכלי שאין בו שוה פרוטה אף דכתיב ונתן לרעהו

(ב) תירוץ

(i) משום דדורשין דצריך שוה פרוטה רק היכי דכתיב ונתן לענין תשלומין

(ג) קשיא

(i) ישנם נתינות דמשמעותם שימת דבר על דבר אחר

(ii) ואמאי לא דורשים אותן כולן באופן אחד

(iii) למשל

(1) כתיב ואשר יתן ממנו על זר

(א) דנתינה דידי' ענינו שימה ולא ליתן מיד ליד

(ב) ומקשינן אותה נתינה לנתינה דתרומה

(i) דענינה מיד ליד

(ii) ודרשינן מינה

1. דכמו דנתינה דתרומה צריכה כזית

2. כמו כן נתינה דאשר יתן נמי צריכה כזית

(2) ואמאי לא מקשינן לה

(א) למתן דמים ובהונות ולסיכה

(i) דשיעור שניהם כל שהוא ולא כזית

תד"ה מעילה שלא וכו'

(1) עיקרים

(א) עיקר א'

(i) אין דורשין מה הצד לתוצאת חומרא אם המלמד חמור מן הנלמד

(ב) עיקר ב'

(i) כשיש לדרוש מה הצד

(1) ממלמד א' לחומרא

(2) ומלמד ב' לקולא

(א) מקשינן לחומרא

(ג) עיקר ג'

(i) קל וחומר ממלמד א' דיש לו תוצאה לקולא

(ii) גובר על מה הצד דיש לו תוצאה לחומרא ממלמד ב'

(ד) עיקר ד'

(i) היכן שמקשי התוספות דנלמד תוצאת חומרא מקל וחומר ולא במה הצד

(ii) ובתירוצם קסברי דקל וחומר מיפרך על ידי יוכיח

(1) הוה להו לפרושי דמיפרך על ידי יוכיח

(ה) עיקר ה'

(i) היכן שמקשי התוספות דנלמד תוצאה לקולא

(1) בקל וחומר ממלמד א'

(2) וגם במה מצינו ממלמד ב'

(ii) ובתירוצם קסברי

(1) דקל וחומר מיפרך על ידי יוכיח

(2) ובמה הצד מיפרך על ידי עיקר ב'

(א) דהיינו דאית במה הצד בתוצאה לחומרא

(3) ניחא דמפרשי רק פירכא דעיקר ב'

(4) ולא קטרחי לפרושי נמי דגם הקל וחומר מיפרך על ידי יוכיח

(2) גמרא (כמבואר ברש"י)

(א) וחטאה בשגגה (במעילה) פרט למזיד שאינו מביא קרבן מעילה

(ב) קשיא

(i) למה צריכין קרא דוחטאה בשגגה ללמד דמזיד אינו מביא קרבן מעילה

(ii) נילף דמזיד אינו מביא קרבן מעילה מקל וחומר:

(1) שאר מצוות כגון חלב ודם דחמירי דמזידן בכרת

- (2) ואפילו הכי קילי דאין להם קרבן חטאת במזיד
 (3) מעילה דקילי דבמזיד לאו בכרת היא (דאפילו לרבי רק מיתה בידי שמים אית בה)
 (4) על אחת כמה וכמה דאינו מביא קרבן במזיד

(3) תוספות

(א) קשיא א'

(i) נימא דהבאת קרבן במזיד קולא היא דמכפרת

(ii) וא"כ ליתא לקל וחומר

(1) דיכול להיות דרק בדין קל

(א) מעילה ביחס לשאר מצוות

(i) מביא קרבן לכפרה

(iii) והלכך איצטריך לקרא דוחטאה

(iv) ואמאי קפריך המקשן דלא איצטריך לקרא

(ב) קשיא ב'

(i) ישנן ד' עבירות בהן מביאין קרבן במזיד ואין בהן כרת או מיתה בידי שמים

(1) שבועת העדות

(א) מפני דלא כתיב בי' ונעלם

(ב) משא"כ בשארי עבירות דמביא עליהן קרבן עולה ויורד דכתיב בהן ונעלם

(2) שבועת הפקדון

(א) בגזירה שוה משבועת העדות

(3) הבא על שפחה חרופה

(א) דכתיב בי' ונסלח לו על חטאתו אשר חטא לרבויה

(i) מלמד דמזיד כשוגג

(4) נזיר טמא

(א) דכתיב בי' רבויה דפתע פתאום

(ii) וקשה לימא דד' עבירות אלו יוכיחו

(1) דאף איסורי דקילי יותר ממעילה מביאין קרבן במזיד

(2) ומיפרך קל וחומר

(ג) תירוץ לב' קשיות

(i) אין הכי נמי

(ii) היינו יכולים למיפרכי' לקל וחומר כדקאמרת

(iii) אבל מה נפקא לן בזה הרי כבר משיב בגמרא על קושית המקשן בדרך אחרת

(ד) קשיא ג'

(i) ראינו לעיל

- (1) דלשבעת העדות לא הוצרך לן רבויא למילף מיני' דמביא קרבן במזיד
 (א) דאתיא לן מהא דלא כתיב בי' ונעלם כדאמרן
- (2) גם לשבעת הפקדון דמקשינן לי' לשבעת העדות לא הוצרך לריבויא
 (3) אבל הבאת קרבן במזיד לנזיר טמא ולבא על שפחה חרופה ילפינן מרבייא
 (א) נזיר טמא מפתע פתאום
 (ב) הבא על שפחה חרופה מאשר חטא
- (ii) וקשה דמאחר דנודע לנו דינם דשבעת העדות ושבעת הפקדון
 (1) אמאי איצטריך לן תו ריבויי לנזיר טמא ושפחה חרופה
 (iii) לו יצוייר דלא איכתוב רבויי דלהון
 (1) הי' מוטל עלינו ללמד דינם
 (א) או במה מצינו ממעילה (דמזיד אינו מביא קרבן)
 (ב) או במה מצינו משבעת העדות ושבעת הפקדון (דמזיד מביא קרבן)
 (2) ועל פי עיקר ב' הוי מקשינן נזיר טמא ושפחה חרופה לחומרא
 (א) דהיינו לשבעת העדות ושבעת הפקדון להצריך קרבן במזיד
 (iv) ולא איצטריך לן רבויי
 (4) מהרש"א
 (א) קושיות על קושיא ג' דתוספות
 (i) התוספות הקשו בקושיא ג'
 (1) דלו יצוייר דלא איכתוב רבויי לנזיר טמא ולבא על שפחה חרופה
 (א) הי' מוטל עלינו ללמד דינם
 (i) או במה מצינו ממעילה (דמזיד אינו מביא קרבן)
 (ii) או במה מצינו משבעת העדות ושבעת הפקדון (דמזיד מביא קרבן)
 (ב) ודלבסוף הוי מקשינן לחומרא לשבעת העדות ושבעת הפקדון משום דלחומרא מקשינן
 (2) והלכך קשה להם רבוייא למה לי
 (ii) עכשיו דקבענו דיכול להיות דלהביא קרבן קולא הואי קשה ב' קושיות
 (1) קושיא א'
 (א) מה דלית קרבן במזיד במעילה חומרא הוא
 (i) ועל פי עיקר א' קשה האיך קס"ד לתוס' למיגמר ממעילה לנזיר טמא והבא על
 שפחה חרופה
 1. דהרי מעילה דבמיתה חמור לגביהן
 (ii) בכך דאין למיגמר חומרא ממעילה להן
 (2) קושיא ב'
 (א) אמאי לבסוף החליטו התוספות

(i) דהוי ילפינן משבועת העדות ושבועת הפקדון

1. משום דלחומרא (כלומר תוצאה דחומרא) מקשינן

(ב) הלא התוצאה דלהביא קרבן במזיד קולא הוא!

(iii) אולי נתרץ קשיא א' וקשיא ב'

(1) ונאמר דכשמקשו התוספות קושיא ג' שלהן

(2) חזרו להבנתם הראשונה דלהביא קרבן במזיד חומרא הוא

(3) איברא שטה זו תתרץ שתי קושיות שהקשינו על התוספות

(א) דעכשיו עולה על הדעת בהוה אמינא למילף קולא במה מצינו ממעילה

(ב) וגם מובן על פי עיקר ב' במסקנא דמקשינן לתוצאת חומרא לשבועת העדות ושבועת הפקדון

(4) אבל למהלך זאת תיקשי לן קושיא אחריתי:

(א) אם נאמר דעכשיו קסברי התוספות דלהביא קרבן חומר הוא

(i) אמאי לא מתרצי דבלא רבויי לנזיר טמא ובא על שפחה חרופה

(ii) יכול להיות דהיינו מחליטים דאין להם קרבן במזיד

1. מפני קל וחומר זו:

a. אי בשאר מצוות (חלב ודם) דחמורי דמזידן בכרת

b. אפילו הכי קילי דלית קרבן במזידן

c. נזיר טמא ושפחה חרופה דאין להם לא כרת ולא מיתה בידי שמים

d. אינו דין דלית קרבן במזידן!

2. או מפני קל וחומר זו ממעילה (דעדיף מבמה מצינו דאיכור בתוספות):

a. ומה מעילה שחייב בה מיתה

b. אפילו הכי קילי דלית קרבן במזיד

c. נזיר טמא ושפחה חרופה דאין להם לא כרת ולא מיתה בידי שמים

d. אינו דין דלית קרבן במזידן!

(iii) ועל פי עיקר ג' כנגד קל וחומר לא היינו אומרים לחומרא מקשינן

(iv) וניחא לנו מאי דאיצטריך לרבויי דמזידן מביאין קרבן

(v) ומיפריך קושיות התוספות

(iv) שמא נתרץ

(1) דקל וחומרי אלו מיפרכי דלכל אחד מהם איכא להשיב

(א) שבועת העדות ושבועת פקדון יוכיחו

(ב) שאין בהן מיתה ואפ"ה מזידן בקרבן

(v) אי אפשר לתרץ כן

(1) דאי סמכו התוספות על יוכיח זה

(א) על פי עיקר ד' היו להם להזכירו בקושיתם

(i) כמו שהוקשו בקושיא שניה שלהם לעיל

1. דנימא יוכיח מארבעה המביאין על הזדון כשגגה

(ב) תירוץ על כל הקושיות שהקשינו על קושיא ג' בתוספות

(i) נציע מהלך חדשה כזה

(1) לרבי הזיד במעילה במיתה

(2) לרבנן הזיד במעילה באזהרה

(ii) מובן דלרבנן מעילה מצד א', ונזיר טמא והבא על שפחה חרופה מצד ב', שווים בחומרא

(1) דהרי לא במיתה הן

(iii) א"כ למסקנא

(1) דנזיר טמא והבא על שפחה חרופה מביאין קרבן במזיד

(2) ולמעילה אין מביא קרבן במזיד

(iv) מוכרח דלהביא קרבן חומרא הוא

(1) דאי הבאת קרבן קולא הוא מחמת דמכופר בו

(א) אין סברא כלל לחלק בין עבירות דשווים באי חומרתן

(ב) דאמאי יכופר בעבירה זו ולא בעבירה דשוה לה

(v) וקושיא ג' בתוספות אליבא דרבנן נאמרה

(1) וכמדובר דהם קסברי דלהביא קרבן חומרא הוא

(vi) ונמצא דתירצנו ג' קושיות שהקשינו כזה:

(1) תירוץ של קושיות א' וב'

(א) בקושטא הוקשו התוספות ליגמר לנזיר טמא והבא על שפחה חרופה ממעילה

(i) דמזיד אינו בקרבן

(ii) דהרי שווין הן למעילה באי חומרתן דכולהו לאו במיתה הן

(ב) ובקושטא תרצו

(i) דעל פי עיקר א' דמקשינן לתוצאה חומרא (דהרי קבענו דלרבנן להביא קרבן

חומרא הוא)

(ii) והלכך מקשינן לשבועת העדות ושבועת פקדון דמזידן מביא קרבן

(2) תירוץ של קושיא ג'

(א) לא אפשר לן למידרש קל וחומר ממעילה

(i) משום דלרבנן אין למעילה חומר דמיתה

(ii) ולכך מציעין בתוספות למילף ממעילה בהיקישא

(iii) ומסקי דהוי מקשינן לתוצאת חומרא לשבועת העדות ושבועת הפקדון

(ב) ולפיכך מקשי רבויי למה לי

- (ג) וגם אין להקשות דדלמא צריכין לרבוויי דאל"ה הוה ילפינן דאין קרבן במזיד
- (i) מקל וחומר משאר מצוות דמזידן לא מביאין קרבן
- (ד) דהרי שבועת העדות ושבועת הפקדון יוכיחו
- (ה) **ועל פי עיקר ה'**
- (i) מפני דלהשיב אילפותא ממעילה דבמה מצינו הוא ולא קל וחומר
- (ii) סגי להון למימר דלחומרא מקשינן
- (iii) והלכך לא טריחא להון להוסיף דקושייתן מבוסס גם אהא דהקל וחומר משאר מצוות מיפרך מהיוכיח כנזכר
- (1) וניחא מאי דהקשו רבויהא למה לי

דף לג.

תד"ה ומינה

רבנן	רבי	
לומדים לשאר לימודים	לומדים לשאר לימודים	גזירה שוה דחטא חטא
באזהרה דאינה במיתה ממיעוט דמתו בו	במיתה מגז"ש	הזיד במעילה
לרבנן איכא צירף דלימוד דתמעול מעל עדיף מגז"ש כמו דומתו בו עדיף מגז"ש	לרבי ליכא צירף דגז"ש עדיף מתמעול מעל כמו דעדיף מומתו בו למיתה	צירף לזמן מרובה מרבוני דתמעול מעל?
	בכזית למיתה אע"ג דאוקי באתרה שאני הכא דעיקר דין אכילה לומדים מתרומה	שיעור דהזיד באכילה

(1) גמרא

(א) וחטאה בשגגה (במעילה) פרט למזיד

(ב) קשיא

(i) למה צריכין קרא דוחטאה בשגגה ללמד דמזיד אינו מביא קרבן מעילה

(ii) נילף דמזיד אינו מביא קרבן מעילה מקל וחומר:

(1) שאר מצוות כגון חלב ודם דמזידן בכרת

(2) ואפילו הכי קילי דאין להם קרבן חטאת במזיד

(3) מעילה דבמזיד לאו בכרת היא (דאפילו לרבי רק מיתה בידי שמים אית בה)

(4) על אחת כמה וכמה דאינו מביא קרבן במזיד

(ג) תירוץ

(i) משום דאיכא למיפרכי' לקל וחומר בלא אם אמרת:

(1) מעילה חמור היא לגבי שאר מצוות

(א) מפני דלרבי הזיד באכילת מעילה במיתה

(i) ושיעורו בפחות מכזית

1. דהרי שיעורו הכללי דמעילה בשוה פרוטה

(ב) מה שאין כן בשאר המצוות דלא חייב בהן מיתה פחות מכזית

(ii) ואם כן, דחמור הוא, סד"א דמזידו מביא קרבן

(iii) אף דמזיד בשאר מצוות אינו מביא קרבן

(iv) והלכך איצטריך וחטאה בשגגה לפוטרו מקרבן

(ד) קשיא

(i) הרי רבי הוא המאן דאמר דהזיד במעילה במיתה

(ii) וטעמא דרבי דגמר חטא, חטא מתרומה

(iii) ומינה

(1) מה תרומה במיתה רק באכילת בכזית

(2) אף במעילה אין מיתה אלא באכילת בכזית

(iv) נמצא דמעילה בקושטא קל היא לגבי שאר מצוות

(v) וקל וחומר לא מיפרך

(vi) ואמאי איצטריך ל"וחטאה"

(2) רש"י

(א) קשיא

(i) אף רבנן קדרשי גזירה שוה דחטא חטא מתרומה בדינים שונים

(ii) אמאי לא דרשי להו לאותו גזירה שוה גם להזיד במעילה במיתה

(ב) תירוץ

(i) משום דמעטי' ממיתה בדרוש מ"ומתו בו"

(1) כלומר בו בתרומה ולא במעילה

(3) תוספות

(א) קשיא

(i) רבי ס"ל דון מינה ואוקי באתרה

(1) כלומר דאחר שאנו דורשים חידוש נלמד ממלמד

(2) נותנים לחידוש דיני נלמד כלליים ולא דיני מלמד כלליים

(ii) א"כ לאחר שלמדנו לאכילת מעילה שהיא במיתה

(1) אמאי לא מוקמינן לשיעורי' הכללי דמעילה בשוה פרוטה

(א) גם לחידוש דגמרינן מתרומה

(ב) ונאמר דמעילה באכילה שיעורו בשוה פרוטה למיתה

(ב) תירוץ

(i) לא אמרינן באתרה לגבי נלמד בכלל

(1) אלא לגבי דיני נלמד דדומות לחידוש המובא ממלמד

(ii) אין מיתה במעילה אלא לאכילה

(iii) בכך דאין דין כללי במעילה לענין מיתה

(iv) וליכא דיני "אתרה" דומות לחידוש מיתה המובא בתרומה

(v) והלכך לימודו דמיתה ממעילה נושא אתה כל דיני תרומה

(ג) קשיא

(i) תינח דבמעילה טעון כזית למיתה אבל עדיין קשה

(ii) נאמר דמעילה חמור הוא לגבי שאר מצוות

- (1) דבמעילה יש צירוף למעילה אפילו לזמן מרובה
- (א) כדדרשינן במשנה מרבויה דתמעול מעל
- (2) מה שאין כן בשאר מצוות דאין צירוף וחייב מיתה רק כשאכלו בכדי אכילת פרס
- (iii) ונימא דמשום חומרא זו מיפריך קל וחומר ומזיד דמעילה מביא קרבן
- (iv) והלכך ניחא דאיצטריך לקרא דוחטאה בשגגה
- (ד) תירוק (כמבואר במהרש"א)
- (i) לרבי אין צירוף לתרומה
- (1) דלדידי דדריש מיתה למעילה מתרומה
- (2) מפיק נמי מתרומה
- (א) דאין צירוף למעילה
- (ב) וחייבין עליו מיתה דוקא באכל כזית תוך אכילת פרס
- (ii) והא דאיתא במשנה דיש צירוף למעילה
- (1) ודלמעילה לא בעינן כדי אכילת פרס
- (2) היינו דוקא לרבנן דלא דרשי מיתה למעילה מתרומה
- (4) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) הרי לעיל קבענו
- (1) דרבנן נמי דרשי גזירה שוה דחטא חטא מתרומה
- (2) ואי לאו מיעוט דומתו בו הווי סברי גם הם דמיתה במעילה
- (ii) ואמאי לא ידרשו גם הם כרבי מתרומה דאין צירוף למעילה
- (iii) ואמאי אמרינן דלדידהו יש צירוף במעילה
- (ב) תירוק
- (i) אמרנו לעיל דמשנה דיש צירוף למעילה מפיק לה מרבויה דתמעול מעל
- (ii) עכשיו, לרבי
- (1) דס"ל דהזיד במעילה במיתה ולא איפכת לי' מיעוטא דומתו בו
- (2) מובן דגם כן לא איפכת לי' רבויה דתמעול מעל
- (3) ולהכי מצריך כדי אכילת פרס
- (iii) משא"כ לרבנן
- (1) דמיעוטא דומתו בו גובר אגזירה שוה לענין מיתה במעילה
- (2) גם כן יגבור עליו תמעול מעל לענין צירוף

תד"ה אף מעילה בכזית

רבנן	רבי	
לומדים לשאר לימודים	לומדים לשאר לימודים	גזירה שוה דחטא חטא
באזהרה דאינה במיתה ממיעוט דמתו בו	במיתה מגז"ש	הזיד במעילה
לרבנן איכא צירף דלימוד דתמעול מעל עדיף מגז"ש כמו דומתו בו עדיף מגז"ש	לרבי ליכא צירף דגז"ש עדיף מתמעול מעל כמו דעדיף מומתו בו למיתה	צירף לזמן מרובה מרבוית דתמעול מעל?
בשוה פרוטה לאזהרה, וקשה אמאי לא ילפי כזית מגז"ש כמו שלומדים שאר איסורים, דאין לתרץ דסברי באתרה, דא"כ אפי' בלא ומתו בו לא הוה ילפינן מיתה מתרומה	בכזית למיתה אע"ג דאוקי באתרה שאני הכא דעיקר דין אכילה לומדים מתרומה, וא"ת אי באתרה היאך ילפינן מיתה בכלל, תריץ דיש איזה לימוד	שיעור דהזיד באכילה

- (1) עיין במה שכתבנו בתד"ה ומינה
- (2) וגם עיין בדף לב: דשם כתיב
- (א) אמרו לו (רבנן) לא אמרו שוה פרוטה אלא למעילה אבל בתרומה עד שיהא בו כזית
- (ב) הרי דלרבנן לית שיעור כזית אף בנהנה דרך אכילה
- (3) תוספות
- (א) קשיא
- (i) קבענו
- (1) דרבנן מפקי דינים שונים מגזירה שרה דחטא חטא מתרומה
- (2) ורק מפני מיעוט דומתו בו לא ילפי מיתה למעילה מאותו גזירה שוה
- (ii) לילפי מיתה מגזירה שוה דמעילה באכילה בכזית באזהרה
- (4) מהרש"א
- (א) קשיא
- (i) ביארנו לעיל בד"ה ומינה דרבי דאית לי' דון מינה ואוקי באתרה
- (1) מפקינן מתרומה דשיעור אכילת מעילה בכזית
- (א) מפני דבלתי הגזירה שוה לא הי' במעילה דין מיתה באכילה בכלל
- (ב) והלכך לימודו דמיתה ממעילה נושא אתה כל דיני תרומה לענין אכילה
- (2) וואה"נ דשיעורו דמעילה בשוה פרוטה נשאר בתוקפו לענין הנאה שלא באכילה
- (ii) נימא דרבנן נמי ס"ל אוקי באתרה
- (iii) אבל מפני דהם לא ילפי מיתה לאכילת מעילה מתרומה
- (1) אף דילפי לימודים אחרים מתרומה

(iv) נשאר שיעורו דשוה פרוטה באתרה לאכילה
(v) ואמאי קמקשי התוספות דלילפי רבנן דשיעור דמעילה בכזית

(ב) תירוץ

(i) מוכרה דרבנן ס"ל דון מינה ומינה

(ii) דאי ס"ל דון מינה ואוקי באתרה

(1) לא איצטריך להו לומתו בו כדי לא לילף מיתה למעילה באכילה מתרומה

(2) והוי אמרינן דאכילה מין הנאה היא דנשארת בשיעורה ובאתרה

(א) הגם דילפינן דינים שונין מתרומה

(ג) קשיא

(i) אם כן, לרבי דודאי ס"ל דון מינה ואוקי באתרה

(1) האיך מצוי למילף מיתה למעילה באכילה

(ד) תירוץ

(i) מוכרה דסומך על איזה לימוד שלא לאמר אוקי באתרה לענין מיתה

גמרא לא אם אמרת בשאר מצוות שכן לא מתחייב בהן שאינו מתעסק כו'

(1) גמרא

(א) וחטאה בשגגה (במעילה) פרט למזיד שאינו מביא קרבן

(ב) קשיא

(i) למה צריכין קרא דוחטאה בשגגה ללמד דמזיד אינו מביא קרבן מעילה

(ii) נילף דמזיד אינו מביא קרבן מעילה מקל וחומר:

(1) שאר מצוות כגון חלב ודם דמזידן בכרת

(2) ואפילו הכי קילי דאין להם קרבן חטאת במזיד

(3) מעילה דבמזיד לאו בכרת היא (דאפילו לרבי רק מיתה בידי שמים אית בה)

(4) על אחת כמה וכמה דאינו מביא קרבן במזיד

(ג) תירוץ (לרב נחמן בר יצחק)

(i) מתעסק בשאר מצוות פטור ממיעוט ד"בה" פרט למתעסק

(ii) במעילה לית מיעוטא ולכן מתעסק במעילה חייב

(iii) והלכך מיפרך קל וחומר דידך

(1) דמעילה חומר הוא לגבי שאר מצוות

(א) דמתעסק במעילה חייב

(ב) ומתעסק בשאר מצוות פטור

(iv) והלכך צריכין וחטאה בשגגה למילף דאפ"ה אין קרבן למזיד דמעילה

(2) מהרש"א

(א) קשיא

(i) נימא דאי לא הוי כתיב וחטאה

(ii) הוינא ילפינן מאותו קל וחומר בבת אחת

(1) דמתעסק פטור

(2) ודמזיד מביא קרבן

(ב) תירוץ

(i) לבסוף הדינים האמיתיים הן

(1) דמזיד פטור מקרבן

(2) מתעסק במעילה חייב

(ii) אי הוי דיינינן לקל וחומר

(1) תוצאה שלו לפטור בו את המזיד נכונה הוי

(2) תוצאה שלו לפטור בו מתעסק לא נכונה הוי

(iii) הלכך הוצרכה התורה להודיע לנו שלא לדרוש קל וחומר הלז

(iv) והודיעתה זאת

- (1) על ידי כתיבת וחטאה בשגגה לפטור את המזיד
- (2) ובמילא לא דרשינן לי' נמי לענין מתעסק
- (3) ומפני דמעילה לית מיעוט "בה" למיפטרי'
- (4) נודע לנו דמתעסק במעילה חייב

דף לג:

תד"ה אמר קרא

(1) גמרא (כמבואר ברש"י)

- (א) ר' יוסי הגלילי ס"ל חמץ בפסח מותר בהנאה
- (ב) וס"ל נמי דהמפריש חמץ תרומה דברי הכל דאינה קדושה
 - (i) דאמר קרא ראשית ששיריה ניכרין לישראל
 - (ii) יצתה זו שאין שיריה ניכרין
- (1) דבעוד שהיתה טבל היתה אסור באכילה ומותר בהנאה
- (2) ועכשיו כשהופרשה,
- (3) שיריים שלה, דחמץ הן
- (א) עדיין אסורין באכילה ומותרין בהנאה הן
- (ב) ולא הותרו כלום כלפי דינם בעוד שהיו טבל

(2) תוספות

(א) קשיא

- (i) לכאורה טבל חמץ בפסח דומה לטבל תמא
- (ii) טבל תמא אסור בהנאה של כילוי
- (iii) לאחר הפרשה
- (1) שיריים שלה דעכשיו לאו טבל הן
- (2) מותרין אף בהנאה של כילוי
- (iv) הרי ששיריה ניכרין
- (v) די ש להן היתר כלפי דינם בעוד שהיו טבל
- (vi) ואמאי אין התרומה קדושה

(ב) תירוץ

- (i) אין לדמות טבל חמץ בפסח לטבל תמא
- (ii) והלכך עוד בטבלו מותר בהנאה של כילוי

(3) מהרש"א

(א) קשיא

- (i) מתוספות דף ט. ד"ה כדי שתהא
- (1) מוכח דאף טבל טהור אסור בהנאה של כילוי
- (ii) וא"כ הדרא קושית התוספות לדוכתה
- (iii) הרי שהפרשת התרומה הוסיפה לה היתר להנאה של כילוי
- (1) שאותה הנאה היתה אסורה בטבלו

תד"ה לאימת

(1) גמרא

(א) בענבים שנטמאו

(i) ר' יוחנן ס"ל דמשקין שבתוך הענבים מיפקד פקיד ולא נטמאו

(1) ומשום דאוכלין מטמאין רק בדיש להן שיעור כביצה

(2) יכול לדרוך ענבים אלו פחות פחות מכביצה

(3) בכך כשיוצאים המשקין ולא מיפקדי

(א) נוגעין בפחות מכביצה אוכלין ולא מיטמאי

(4) וכן הדין אם דורך ענבים בכביצה ממש

(5) מפני כשיוצאת טפה ראשונה ולא מיפקדי

(6) נשאר פחות מכביצה אוכלין טמאין

(ii) רב חסדא פליג

(1) דס"ל דמשקין מיבלע בלע

(2) ובכך כשנטמאו הענבים

(3) כבר נטמאו המשקין שבתוכם

(ב) קשיא

(i) איתא בברייתא דטמא מת דדורך ענבים כביצה אינו מטמא משקין שבתוכן

(ii) וקשיא לרב חסדא

(ג) תירוצ

(i) ברייתא בענבים שלא הוכשרו קמיירי

(ii) ובאותו שעה דמשקין יוצאין ע"י דריכה

(iii) לא מיכשרי בהן הענבים ומשקין שנשארו בתוכם

(iv) דהרי אין בהן כשיעור ביצה

(v) והלכך לא מיטמאי

(2) רש"י

(א) בתורת כהנים איתא

(ב) אוכל נטמא בכל שהוא, דהיינו פחות מכביצה

(ג) אבל אינו מטמא אחרים עד שיהא בו כביצה

(i) וכן פסק רש"י

(3) תוספות (כמבואר במהרש"א)

(א) קשיא

(i) לרש"י דאוכל נטמא בכל שהוא אף דליכא כביצה

- (ii) היאך מצי רב חסדא לתירוצי אותה ברייתא
- (1) דטמא מת דדורך ענבים כביצה אינו מטמא משקין שבתוכן
- (iii) הרי הוכשרו ע"י משקין שיצאו מהן
- (ב) תירוץ
- (i) הגם דרש"י ס"ל דאוכלין פחות מכביצה מקבלין טומאה
- (ii) אפילו הכי לא מיכשרי בפחות מכביצה
- (ג) קשיא
- (i) עיין בגמרא בדף מד.
- (1) השום והשמן של תרומה ומקפה של חולין ונגע טבול יום במקצתו לא פסל אלא מקום מגעו
- (2) והוינן בה מקום מגעו אמאי פסול והא לא הוי כביצה
- (ii) הרי דאוכלין פחות מכביצה לא מקבלי טומאה
- (iii) ורש"י מגיה גרסא דשם כדי שלא תיקשי לשטת' תוספות פליגי ארש"י וס"ל דאוכלין פחות מכביצה אין מקבלין טומאה
- (ד) תוספות פליגי ארש"י וס"ל דאוכלין פחות מכביצה אין מקבלין טומאה
- (ה) קשיא
- (i) הרי דבתורת כהנים דרשינן להיפוך מקרא
- (ו) תירוץ
- (i) אסמכתא בעלמא היא
- (ז) ואף רש"י עצמו הדר ב' והסכים דאין מקבלין טומאה פחות מכביצה כדמוכח להלן **במלות המודגשות** בפירושו בכריתות דף כא. וחולין דף פא:
- (i) כדלהלן:
- (1) נבילה מטמאת טומאת נבילה
- (2) ופרה אדומה נמי מטמאת טומאת עצמה
- (3) במקרים מסויימים מטמאים שניהם גם בתור טומאת אוכלין
- (ii) קשיא
- (1) למאי נפקא לן אם מטמאין ג"כ טומאת אוכלין
- (iii) תירוץ
- (1) טומאת נבילה וטומאת פרה שיעורן בכזית
- (2) טומאת אוכלין שיעורו בכביצה
- (3) עכשיו בנידון דבו כזית נבילה או כזית פרה אדומה
- (א) נוגעת בבצק פחות מכזית
- (ב) ודבצק ונבילה או פרה ביחד כביצה הן
- (ג) אם לפרה ולנבילה יש דין אוכלין
- (ד) נטמאת הבצק כשנוגעת בטומאה אחריתי

(ה) מפני דהבצק והנבילה או פרה ביחד כביצה הן

(ו) ואם לאחר כך נוגעת הבצק באוכלין אחרני

(i) מטמא אותן דנחשב כאלו כביצת אוכלין נגע באותם אוכלין אחרני

(4) הרי דיצא לן דין טומאה מהא דלנבילה ולפרה יש דין אוכלין

(ח) עיין עוד בדיניהם דנבילה ופרה שביארנו אף דאין להם שייכת לעניננו

(i) בצירור דלעיל אמרנו דאוכלין אחרני נגעו בבצק

(ii) קשיא

(1) הרי גם בנגעו בפרה או בנבילה מיטמאי

(2) דהרי גם הם נחשבים כאוכלין

(3) וביחד עם הבצק ישנו שיעור כביצה

(iii) תירוצן

(1) מוכרח דיש לפחות כזית נבילה או פרה

(2) בכך דאם נגעו אוכלין אחרני בנבילה או פרה

(א) מיטמאי בטומאת נבילה או פרה

(i) גם בלא שום בצק

(iv) קשיא

(1) אם כן אמאי אמרת דמעיקרא נטמא הבצק בטומאה אחריתי

(2) הרי כבר נטמאה בנגיעה בכזית דנבילה או פרה

(v) תירוצן

(1) משום דרש"י ס"ל דאי אפשר לכזית נבילה או לכזית פרה

(א) לטמא בצק

(ב) וגם להצטרף בבצק למלאת שיעור כביצה

(i) בכדי שהבצק יוכל לטמא אוכלין אחרני

(vi) בבבא קמא בדף עז. פליגי תוספות על רש"י בדין זה

(4) מהרש"א

(א) לעיל כתבו בתוספות

(i) דמדאורייתא לא מקבלין אוכלין טומאה בפחות מכביצה

(ii) ודרשת תורת כהנים דמיטמאי אסמכתא בעלמא הוא

(ב) הרי דמיהת מדרבנן מיטמאי אוכלין בכל שהוא

(ג) קשיא

(i) נחזור לגמרא שהבאנו לעיל דמקשה

(1) מקום מגעו אמאי פסול והא לא הוי כביצה

(ii) וקשה דמיהת פסול מרבנן הואי

(ד) תירוץ

(i) גמרא דשם עוסקת בלמודי דאורייתא דוקא

(ה) קשיא

(i) בגמרא דידן

(1) בטמא מת שסחט

(2) וקבענו דפחות מכביצה לא מיכשרי

(ii) מה נעשה עם הטומאה דרבנן

(ו) תירוץ

(i) מוכרח

(1) דאע"ג דאוכלין פחות מכביצה מקבלי טומאה דרבנן

(2) אוכלין פחות מכביצה לא איכשרי אפילו דרבנן

דף לד.

תד"ה בשליקתא

(1) גמרא

(א) רב הונא אמר מדליקין בפת של תרומה שנטמאת

(i) דכי זריק ליה ממאיסה ותו לא אתי למיכלי'

(1) דזריקה לחודה סגי לחיטי להמאיס

(ב) ר' יוחנן אמר מדליקין אפילו בחיטי תרומה שנטמאו

(i) ודוקא בשליקתא ומאיסתא

(1) פירוש לאחר שנטמאו שלקן ואחר כך זורקן לבין העצים והן נמאסות

(2) דבזריקה לחודה לא ממאיסי חיטי כפת

(2) עיין בתרומות פ"ה מ"ב

(א) סאה חיטי תרומה טמאה שנפלה לתוך מאה חולין שלא הוכשרו לקבל טמאה

(i) עולין במאה ואחד וכולן טהורים וחולין

(ii) ואפ"ה נותן לכהן סאה אחד חולין מן התערובת

(ב) ר' אליעזר אומר דמפריש סאה אחד מן התערובת ותרומה היא

(i) דאמרינן סאה שנפלה היא סאה שעלתה

(ג) קשיא

(i) תרומה טמאה אסורה באכילה ומותרת בהסקה

(ii) מה דינו של סאה "תרומה" זו לר' אליעזר

(1) דהרי סאה שנפלה טמאה היתה

(ד) תירוץ

(i) תלוי בגרסת דברי ר' אליעזר

(1) בתרומות איתא דאמר ר' אליעזר "תרום ותשרף"

(א) דמשמעו דמותר להסיקו

(ב) דהיינו דיש לו דינה דסאה שנפלה וגם לא חיישינן דלמא יאכלנה

(2) בבכורות איתא דאמר ר' אליעזר "תרום ותרקב"

(א) דמשמעו דאסור להסיקו

(ב) מטעם דחיישינן דלמא עד שמסיקו יטעה הכהן ויאכלו

(i) דיאמר דתרומה כבר מבוטלת היא

(3) תוספות (כמבואר במהרש"א)

(א) בגמרא דידן אמרינן

(i) מדליקין בחיטי תרומה שנטמאו

(1) ולא חיישינן דלמא יאכלוהו

(ב) ומוכרח

(i) דבבכורות דקתני תרום ותרקב וחייש דלמא יאכלוהו

(1) קמיירי בציור דאתי לא אימאוס

(ii) ובתרומות דקתני תרום ותשרף ולא חייש דלמא יאכלוהו

(1) קמיירי בדכבר אימאוס

(iii) ובגמרא דידן גם כן קמיירי בחיטי דכבר אימאוסי

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) לרב הונא דס"ל דמדליק רק בפת תרומה שנטמאת

(1) ולא בחיטי, אף בשליקתא ומאיסתא

(2) דחייש לתקלה אף באימאוס

(ii) האיך אוקמי' להאי דתרום ותשרף

(1) דלא חייש לתקלה

תד"ה טהרו מלטמא חלק א'

(1) גמרא

(א) שתילי תרומה שנטמאו ושתלן, טהרו מלטמא ואסורין מלאכול

(ב) אמר רבה מאי אסורין, אסורין לזרים

(ג) דגידולי תרומה תרומה

(2) תוספות

(א) קשיא

(i) הרי בתוספתא איתא דגידולי תרומה חולין

(3) מהרש"א

(א) בתרומות פ"ט מ"ד מתרין ר"ש דכוונת תוספתא היא

(i) דאף דגידולי תרומה תרומה

(ii) מכל מקום חולין הן לענין טומאה וטהרה

(1) היינו דאינן נעשין שלישי לטומאה

תד"ה טהרו מלטמא חלק ב'

לשון המשנה במסכת בכורים ותרומות	ר"ש בבכורים ובתוס' בפסחים	קושיות ר"ש עצמו במסכת תרומות, ובמקצת גם בתוס' בפסחים	פשט ר"ש במ' תרומות
יש במעשר ובבכורים מה שאין כן בתרומה	כשנתערב כל שהוא בכורים בתרומה		
דאסורין בכל שהן לאכול בירושלים	אסור לאכול לכהן חוץ לירוש' כשנתערב בתרומה דיש לו מתירין להביאו לירוש', וכן לזר כשנתערב בחולין (עיין במרכבת המשנה הלכות ביכורים)		
וגדוליהן אסורין מלאכול בירוש'	גידולי בכורים בכורים		אף גידולי גידולין של בכורים בכורים
אף לזרים ולבהמה	כלומר דגידולין אסורין אף לזרים ולבהמה	הול"ל עוד רבותא דגידולין אסורין אף לכהנים מחוץ לירושלים, וצ"ל דזרים היינו נכרים	אף לזרים ישראלים ולא קאי אגידולים כלל וקאי אדר' שמעון דמתיר בבטול דלא מקרי יש לו מתירין ובתרומה נאכלת לכהן בכל מקום, ובחולין שנתערב בכורים נאכלת אף לזר ישראל בכל מקום
ר' שמעון מתיר			
מה שאין כן בתרומה	דגדולי תרומה מותרין	גידולי תרומה מותרין לנכרי דמשום ריוח פורתא דמכירה לנכרי לא ישהא אותה לזריעה	חוזר לת"ק (ונסיג מר"ש) דגידולי גידולי תרומה לאו תרומה הן, ועוד דבכורים אסורין תרומה בכל שהן, משא"כ תרומה דאינה אוסרת שום דבר בכל שהוא
קושית תוס' בפסחים	וקשה הא בפסחים איתא דגדוליהן תרומה הן	הלכך לא קשה מפסחים	

(1) גמרא

(א) שתילי תרומה שנטמאו ושתלן, טהרו מלטמא

(ב) ואסורין לזרים דגידולי תרומה, תרומה

(2) תוספות (כמבואר במהרש"א)

(א) הא דגידולי תרומה תרומה

(i) היינו מטעם דחיישינן דלמא ישהה הכהן תרומה טמאה לזריעה

(ב) קשיא

(i) אם גידולי תרומה טמאה טהורין הן

(1) מה הועלנו בזה דאכתי תרומה הן

(2) ישהה אותן הכהן לזריעה דהגם דזרעים יהיו תרומה

(א) מכל מקום תקן דטהורין הן

(ג) תירוצ

(i) לתקן תרומה טמאה לחולין טהורין ריוח גדול הוא וחיישינן לשמא ישהה

(ii) משא"כ לתקן תרומה טמאה לתרומה טהורא ריוח פורתא הוא ולא חיישינן

(ד) קשיא

(i) עיין בטבלא לסיכום משנה בבכורים

(ii) והכי איתא שם

(1) גידולי בכורים בכורים

(2) ואסורין אף לזרים

(3) מה שאין כן בתרומה

(iii) הרי דגידולי תרומה מותרין לזרים

(ה) תירוצ

(i) מאי דאיתא שם דבכורים אסורים אף לזרים

(1) משמעו נכרים

(ii) ועכשיו ניהא מאי דקאמר מה שאין כן בתרומה

(1) כלומר דגדולי תרומה מותרין למכרן לנכרים

(2) דלא חיישינן דישהה תרומה טמאה לזריעה למכרה לנכרים

(א) דריוח פורתא הוא ולא ישהה אותן בשביל אותו ריוח

(ו) מהרש"א

(i) עיין בטבלא

(1) דשטת תוספות כאן אזלא בשטת ר"ש בבכורים

(2) ור"ש חזר בו במסכת תרומות

(3) ושטתו במסכת תרומות היינו

(א) דמאי דאוסר גידולין לתרומה

(i) בגידולי גידולין קמיירי

(ב) וניהא מאי דכתיב מה שאין כן בתרומה

- (i) דבתרומה אף דגידולין אסורין לזרים כמו דאיתא בגמרא דידן
- (ii) אפילו הכי קילי מבכורים בהא דגידולי גידולין מותרין
- (ג) והא דכתיב שם אף לזרים
1. בלאו הכי קשה
- a. דאליבא דתנא קמא דס"ל דבכורים לא בטלי
- b. הול"ל ביותר רבותא דאסורה אף לכהנים חוץ לירושלים
- (ii) ומוכרח דהנם דברי ר' שמעון
1. דפליג שם וס"ל דבכורים בטלי בחולין
- a. ואשמעינן דמותרין אף לזרים

תד"ה למה לי עיבור צורה

(1) גמרא

(א) שתילי תרומה שנטמאו ושתלן, טהרו מלטמא ואסורין מלאכול

(ב) אמר רב ששת מאי אסורין, אסורין לכהנים

(ג) דאיפסילו להו בהיסח הדעת כשנטמא

(ד) קשיא

(i) מה דינו של היסח הדעת הלז

(ה) תירוצ

(i) ר' יוחנן ס"ל דהיסח הדעת אינו פסול עצמו

(1) ופוסל רק משום חשש טומאה

(ii) ריש לקיש ס"ל דהיסח הדעת פסול עצמו הוא

(1) כלומר פסול הגוף הוא

(2) אף בדליכא חשש טומאה

(ו) קשיא א'

(i) קתני בברייתא

(1) דלוק קטן ה' שבו היו זורקין פסולי חטאת העוף ותעובר צורתן

(ii) ודין עובר צורה שייך רק בפסול דאינו פסול הגוף

(1) דהיינו היסח הדעת לר' יוחנן

(iii) אבל לריש לקיש קשה דאף היסח הדעת פסול הגוף הוא

(ז) קשיא ב'

(i) קתני בברייתא אחרת

(1) נטמא או שנפסל הבשר או שיצא חוץ לקלעים

(א) ר' יהושע אומר לא יזרוק דאם אין בשר אין דם

(ב) ואם זרק הורצה דציץ מרצה

(ii) נניח דלשון "או שנפסל הבשר" משמעו דנפסל בהיסח הדעת

(iii) ידוע דציץ מרצה רק אטומאה

(iv) ולריש לקיש דהיסח הדעת אינו דין טומאה

(1) קשה האיך מרצה עליו ציץ

(ח) תירוצ על קושיא ב'

(i) מאי דכתיב או שנפסל הבשר פירושו שנפסל בטומאת טבול יום

(ii) ותרי גווני טומאה קתני דאתרוייהו מרצה ציץ

(2) תוספות

(א) קשיא

(i) פסולי דם ובעלים טעונין עיבור צורה

(ii) הגם דפסולי הגוף נינהו

(iii) ואמאי לא השיב ריש לקיש

(1) דברייתא דזורקין ללול עד שתעובר צורתן קמיירי בהאי גוונא

(ב) תירוצ

(i) נניח שנפסל בפסולי דם ובעלים

(ii) אפ"ה משעת זריקתה ללול מסיח דעתו ממנה

(iii) ובכך לריש לקיש דהיסח הדעת פסול הגוף הוא

(iv) לא איצטריך לעיבור צורה

(v) הרי דאף בנפסלו בדם ובבעלים עדיין קשה לריש לקיש

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) קבענו שהיסח הדעת פסול הגוף הוא לריש לקיש אף דהסיח מתוך זריקה ללול

(ii) לעיל אמר רב ששת דשתילי תרומה שננטמאו ושתלן

(1) אסורין לאכול אף לכהנים

(2) דאיפסולי להו בהיסח הדעת כשננטמאו מתחלה קודם שתילתן

(3) הרי דטומאה נמי גורמת להיסח הדעת

(א) ומסתמא גורמת להיסח הדעת דפסול הגוף כדאמרינן בזריקה ללול

(iii) ועוד ראינו דמימרא דר' יהושע

(1) דכשנפסל הבשר אם זרק הורצה

(א) אוקמי' ריש לקיש בנטמא בטבול יום ולכך מרצה ציץ

(iv) וקשה דמאחר שננטמא הסיח דעתו ממנו בפסול הגוף

(1) והאיך מרצה עליו ציץ

(ב) תירוצ

(i) ציץ מרצה על כל פסול שמקורו בטומאה אף דלבסוף נעשה ממנו פסול הגוף

(ii) משא"כ עיבור צורה דאף אם במקורו טעון עיבור צורה

(1) אפ"ה לא טעון עיבור צורה אם לבסוף אית לי' פסול הגוף דהיסח הדעת

דף לד.

רש"י ד"ה אי אמרת בשלמא ותד"ה שאם זרק הורצה

שטת תוספות	ר' אליעזר	ר' יהושע
זריקה ליוצא האם יש בה דין מעילה	אינה מוציאו מידי מעילה אף בדיעבד (מחמיר)	מוציאו מידי מעילה בדיעבד (מיקל) מהרש"א: וצ"ל דמוציאו מידי מעילה רק בדיעבד דאי אף לכתחלה הרי דלר' יהושע מעילה קל לגבי רצוי
בשר שיצא אם הורצה	יזרוק אף לכתחלה (מיקל) דזריקה מרצהו ומוכח מזה דריצוי קל ממעילה	לא יזרוק ואם זרק הורצה ג"כ בדיעבד דזריקה מרצהו דרצוי לכל הפחות לא חמור ממעילה

(1) גמרא

(א) נטמא או שנפסל הבשר או שיצא חוץ לקלעים

(i) ר' יהושע אומר לא יזרוק דאם אין בשר אין דם

(ii) ואם זרק הורצה דציץ מרצה

(2) רש"י

(א) קשיא

(i) ציץ רק אטומאה מרצה

(ii) לית דין טומאה לבשר שיוצא

(1) הרי שציץ לא מרצה עליו והבשר נשאר בפסול שלו

(iii) ור' יהושע קסבר אם אין בשר אין דם

(iv) והאיך אמרינן דבבשר היוצא אם זרק הורצה

(ב) תירוץ (כמבואר במהרש"א)

(i) אין הכי נמי דציץ לא מרצה לבשר שיוצא

(ii) אבל הרצאה שלו נובע מדין אחר

(1) דינו דאין בשר אין דם

(א) קאי

(i) רק בבשר שאינן בעין

(ii) או בבשר שנפסל בפסול הגוף

(2) משא"כ בשר שיוצא

(א) דבעין הוא

(ב) ופסול חסרון מחיצות אינו פסול הגוף

(i) דחשבינן לי' כמחמת דבר אחר

(iii) והלכך אם זרק הורצה

(3) תוספות

(א) שטה אחרת להרצאת בשר שיוצא:

(i) איתא במסכת מעילה

(1) ר' אליעזר אומר דאין זריקה מועלת ליוצא להוציאו מידי מעילה

(2) ר' יהושע אומר זריקה מועלת ליוצא להוציאו מידי מעילה

(ii) ר' אליעזר

(1) דמחמיר בזריקה למעילה

(2) מיקל בגמרא דידן וס"ל דאף לכתחלה יזרוק איוצא

(iii) ומסתבר לר' יהושע

(1) אף דקסבר דציץ לא מרצה על היוצא

(2) הרי אית לי' זריקה מועלת ליוצא להוציאו מידי מעילה

(3) וכ"ש דאית לי' דזריקה מרצה על בשר היוצא

(4) מהרש"א

(א) עיין בטבלא

(ב) קשיא

(i) תוספות סבירא להו

(1) דלר' אליעזר דרצוי ע"י זריקה קלה הוא מהוצאה מידי מעילה ע"י זריקה

(2) ומפני כך אמרי

(א) דאם לר' יהושע זריקה מועלת להוציאו לבשר שיצא מידי מעילה

(ב) מכ"ש תועיל לרצות איוצא

(ii) וקשה דלסוף ס"ל לר' יהושע

(1) דזריקה מועלת למעילה אף לכתחלה

(2) ובריצוי מתיר רק דיעבד

(ג) תירוצ

(i) מוכרח דלר' יהושע מוציאו מידי מעילה רק בדיעבד

רש"י ד"ה הכי גרסין

		ואינו דורך יותר מכביצה משום דענבים שני לטומאה הם ואף בחולין כשהמשקין יוצאין מיטמאי להיות תחלה	ר' יוחנן בדף לג: ענבים שנטמאו דורכם פחות מכביצה דמשקין מיפקד פקיד ועדיין לא נטמאו
	וגם א"א משום דמעלה עשו בתרומה ואמרינן מיבלע בלע וכבר נטמאו המשקין, כמו דאמרינן למטה בענבים שהוקדשו לפני דריכה	דא"א לדורכין פחות מכביצה להוציא משקין הטהורין דלמא אתא לידי תקלה ויאכל הענבים	משנה בדף לג: תרומת תותים וענבים שנטמאו אין להן היתר
וגם א"א לומר כן משום דבתרומה חוששין לתקלה כדאמרינן בתרומת תותים וענבים למעלה	וא"א לומר דאירי בתרומה ממש דא"ה משום מעלה נאמר דמשקין נעשה שלישי עם הענבים ביחד כמו דאמרינן למטה בענבים שהוקדשו לפני דריכה	משום דענבים שלישי לטומאה הם (לפי שנעשו על טהרת הקדש) ולא מטמאי משקין	ר' יוחנן בדף לד: ענבים שנטמאו ועוד לא הקדישן דרכן אף יותר מכביצה ואח"כ מקדישן
		דמעלה עשו בהקדש דמיבלע בלע והמשקין נעשו שלישי עם הענבים ביחד	ר' יוחנן בדף לד: ענבים שהוקדשו לפני דריכה אין להם תקנו וטמאין הן

(1) גמרא בדף לג:

(א) ענבים שנטמאו

(i) ר' יוחנן ס"ל דמשקין שבתוכן מיפקד פקיד ולא נטמאו

(1) ומשום דאוכלין מטמאין רק בדיש להן שיעור כביצה

(2) יכול לדרוך ענבים אלו פחות פחות מכביצה

(3) בכך כשיוצאים המשקין ולא מיפקדי

(א) נוגעין בפחות מכביצה אוכלין ולא מיטמאי

(4) וכן הדין אם דורך ענבים בכביצה ממש

(5) מפני כשיוצאת טפה ראשונה ולא מיפקדי

(6) נשאר פחות מכביצה אוכלין טמאין

(ii) רב חסדא פליג

(1) דס"ל דמשקין מיבלע בלע

(2) ובכן כשנטמאו הענבים

(3) כבר נטמאו המשקין שבתוכם

(ב) קשיא

(i) קתני בברייתא

(1) תרומת תותים וענבים שנטמאו אין להם היתר

(2) ואמאי לא דורכן פחות פחות מכביצה

(ג) תירוץ

(i) גזירה דלמא אתי בהו לידי תקלה דשמא יאכל מהענבים

(2) גמרא דידן בדף לד:

(א) ר' יוחנן קסבר ענבים שנטמאו דרכן ואח"כ הקדישן טהורין

(i) דמשקין מיפקד פקיד ולא נטמאו בענבים

(ב) הקדישן ואח"כ דרכן טמאין דמעלה עשו בהקדש

(i) דאמרינן דמיבלע בלע אף לר' יוחנן

(ג) קשיא

(i) אמאי טהורין הן כשדורכן ואח"כ הקדישן

(ii) הרי קבענו דלר' יוחנן מיטמאי משקין כשדורך יותר מכביצה

(ד) תירוץ ע"פ רש"י

(i) בדף לג:

(1) מדובר בענבים שנטמאו בראשון לטומאה ושנעשו שני לטומאה

(2) בכך דאם דורך יותר מכביצה

(א) ומשקין יוצאין ונוגעין בענבים

(i) נעשו ראשון לטומאה

1. דכל הפוסל את התרומה (דהיינו שני) מטמא משקין להיות תחלה

(ii) בדף לד:

(1) מדובר בענבים חולין שנעשו על טהרת התרומה

(2) ושנטמאו בשני לטומאה

(3) בכך שהענבים נעשו שלישי לתרומה

(4) והרי שלישי אינו פוסל את התרומה

(5) והלכך הגם דיותר מכביצה הן אינן מטמאין משקין היוצא מהן

(6) חוץ אם הקדישן ואח"כ דורכן

(7) דמפני מעלה אמרינן משקין מיבלע בלע

(8) והלכך נטמאו המשקין באותו שעה בו נטמאו הענבים

(3) רש"י

(א) קשיא

(i) אמאי קאמרת דבדף לד:

(1) מדובר בחולין שנעשו על טהרת הקדש

(2) ומשום הכי נעשו הענבים שלישי בטומאה

(ii) נימא לפי גרסת הספרים דהענבים תרומה היו

(ב) תירוץ

(i) אי אפשר לפרש כן

(ii) דאם כן היינו דנים אותם באותו דין שדנים הקדישן ואח"כ דורכין

(1) מפני מעלה היינו אומרים דמשקין בתוכן מיבלע בלע

(2) ונטמאו ביחד עם הענבים

(4) מהרש"א

(א) עוד הי' ביד רש"י לפרש דא"א לאוקמה בתרומה

(i) משום דבתרומה אסור לדורכין לכתחלה

(ii) דחיישינן לתקלה דשמא יאכל אותן

(iii) כמו דחיישינן בתרומת תותים

(ב) וגם להיפך

(i) בדף לג:

(1) כשהקשה בגמרא

(א) האיך קאמר ר' יוחנן

(i) דורכין פחות פחות מכביצה

(ii) דבעוד שהמשקין לא נדרכו

(iii) מיפקיד פקיד בתוך הענבים

(ב) הרי קתני בברייתא

(i) דתרומת תותים וענבים שנטמאו

(ii) אין בהן לא היתר אכילה ולא היתר הסקה

(2) וכשתירצו בגמרא

(א) דבתרומה חיישינן לתקלה

(3) גם כן יכולנו לתרץ

(א) דבברייתא דמדובר בתרומה

(ב) מפני מעלה אמרינן דמיבלע בלע

רש"י ד"ה אף אנן נמי תנינא

(1) גמרא

- (א) שתילי תרומה שנטמאו ושתלן, טהרו מלטמא
- (ב) ואסורין לכהנים דנפסלו על ידי היסח הדעת כשנטמאו
- (ג) קשיא
- (i) וכי מאחר דטהורין מלטמא, אמאי אסורין מלאכול
- (ד) תירוזן מדר' ירמל'
 - (i) מעלה עשו בתרומה דאין זריעה לתרומה
 - (ii) כמו דאמרינן במי החג שנטמאו
 - (1) השיקן ואחר כך הקדישן טהורין
 - (2) הקדישן ואחר כך השיקן טמאין
 - (iii) אלמא אין זריעה להקדש דמעלה עשו בהשקה דהיא זריעה דמים
 - (iv) כיוצא בו עשו מעלה דאין זריעה בתרומה
- (ה) איבעיא
 - (i) עבוד רבנן מעלה בהקדש דוקא כשהקדישן בכלי או דלמא אף כשהקדישן בפה

(ו) אמר רבא אף אנן נמי תנינא

(i) ונתן עליו מים חיים אל כלי שתהא חיותן בכלי

(ii) ונתן אלמא תלושין נינהו

(iii) והא מחוברין נינהו

(iv) אלא מעלה, הכי נמי מעלה

(2) רש"י

(א) רבא אתא להוכיח דעביד רבנן מעלה בקדשים אף בקדושת פה

(ב) והי לך הוכחה דידי'

(i) בברייתא קתני דנותנין מים חיים בכלי דבו מקדשין מי חטאת

(ii) כלומר דמדרבנן צריכים דמים יהיו מחוברין למעיין כשנכנסין לכלי

(iii) הגם דבקרא כתיב "ונתן" דמשמעו דאף מים תלושין כשרין

(iv) הרי דרבנן עביד מעלה בהקדש

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) מדובר בכלי בו מקבלין מי חטאת

(ii) הרי דהקדישן בכלי

(iii) ואין כאן הוכחה כלל לקדושת פה!

- (ב) ויכול להיות דזהו כוונת תוספות באמרם דפירוש הקונטרס דחוק (4) תוספות (כמבואר במהרש"א)
- (א) רבא לא אתא להוכיח דעביד רבנן מעלה בקדשים אף בקדושת פה
- (ב) רבא חוזר לגמרא דלעיל דעביד רבנן מעלה בתרומה דאין זריעה לתרומה
- (i) ולאוכחי דיש ציור
- (1) דבו מעלת הקדש דאין השקה בו
- (2) דין דאורייתא הוא
- (3) והלכך עולה על הדעת
- (א) דרבנן עביד מעלה בתרומה דאין זריעה לתרומה
- (ג) והילך הוכחה דידי'
- (i) בברייתא קתני דנותנין מים חיים בכלי דבו מקדשין מי חטאת
- (ii) כלומר דצריך דמים יהיו מחוברין למעיין כשנכנסין לכלי
- (iii) ובכך מסתבר
- (1) דאי נטמאו המים בכלי כשמחובר למעיין
- (2) דיטהרו על ידי השקה במים דבמעין
- (iv) אבל "ונתן" דקרא מורה דאין השקה להקדש
- (1) דנחשבין המים הטמאים כאילו תלושין מן המעיין
- (v) הרי דאיתא מעלה להקדש דאורייתא

י"ג תמוז תשס"ג